

PROIZVODNOST IN STORILNOST

Gospodarske organizacije bi morale razlikovati ta dva pojma in ju med seboj primerjati — Uspeh je odvisen tako od proizvodnosti kakor od storilnosti

Vse več gospodarskih organizacij je že izdelalo pregledne, kako je delovni kolektiv v preteklem polletju proizvajal in gospodaril. Med podjetji, ki že imajo take pregledne, so tudi tovarne usnjarske stroke, kot so »Standard« v Kranju, »Toko« v Domžalah in tovarna usnja Kamnik.

V teh gospodarskih organizacijah je sorazmerno močno razvito delo po učinku. V »Standardu« je normiranih 12 odstotkov del, ki sidiijo v osnovno proizvodnjo, 40 odstotkov zaposlenih pa dela po učinku. Se višji pa je ta odstotek v tovarni usnja v Kamniku, kjer dela po normi 74,5 odstotka zaposlenih, oziroma v »Toku« v Domžalah, kjer dela po normi kar 87% zaposlenih. Odoha je, da so norme tudi dokaj realne, saj jih v povprečju prekoračajo za okrog 16%, le v Tovarni usnja za 20 odstotkov.

Razen v »Standardu«, kjer se jim je zavleklo rekonstruiranje obrata za proizvodnjo usnja in zato niso izpolnili proizvodne ga plana, so omenjena podjetja izpolnila proizvodne plane in jih presegla za nekaj odstotkov. V »Toku« so dosegli polletni plan 103%, medtem ko je delovni kolektiv Tovarne usnja dosegel svoj letni plan 52,72%.

Oglejmo si malo pobliže, kako so v prvem polletju dosegali osebne delovne norme in kako so izpolnili proizvodni plan podjetja v enem izmed navedenih podjetij, kot smo videli, je stanje takole:

Kar 87% zaposlenih je delalo po učinku, to je po izračunanih normah. Predpisane norme so izpolnili povprečno 116%. Podjetje pa svoj proizvodni plan za prvo polletje doseglo 103%.

Iz tega torej izhaja, da je ogromno večina, verjetno so skoraj vsi proizvodni delavci, delali po normi in svoje osebne delovne norme presegali za 16%. Proizvodni plan podjetja pa so presegli za 3 odstotke.

Kar samo od sebe se vsili vprašanje: kako in zakaj nastaja ta razlika med preseganjem osebne delovne norme in izpolnjevanjem proizvodnega plana, torej izpolnjevanjem

norme za celotni kolektiv? Vsekakor se je izogibat temu, da bi omenjena dva pokazatelja povsem mehanično primerjali. Toda zdaj se, da bi ju morali primerjati in proučevati, zakaj nastaja ta razmeroma velika razlika. To je tembolj potrebno, ker omenjeni primeri niso izjemni. Zelo pogosto je namreč podobna nesorazmerja opaziti v gospodarskih obratnih gospodarskih organizacij. Če smo se torej ustavili ob teh treh primerih, je to v nekem smislu le naključje. Vzeli smo konkretne primere za osvetlitev določenega pojava.

Pri navedenih nesorazmerjih gre v bistvu najbrž za enega izmed dveh vzrokov. Prvi je ta, da osebne delovne norme in proizvodni plan podjetja, torej norma za kolektiv, niso vsklajeni. Pri tem ni važno, ali so delovni normativi nerealni ali je nerealen plan. Za solidno gospodarjenje in solidno organizacijo proizvodnje je taka skladnost nujno potrebna. Celo nasprotno, delovni normativi bi morali biti skupno nekoliko višji od proizvodnega plana gospodarske organizacije. Ali pa gre za drugi vzrok, to je, da se osebni delovni učinki zgube zaradi slabe organizacije dela v režijskih urah, v čakalnih urah, v prevelikem številu ur neproizvodnega dela zaposlenih in podobno. V teh dveh smereh je iskati vzrok omenjenega nesorazmerja.

S tem problemom se pri nas v gospodarskih organizacijah premalo bavimo, v nekaterih primerih ga celo zanemarjamo. Vendar je to zelo zgrešeno. Zaradi takega odnosa do problema nam v gospodarskih organizacijah marsikaj nastajajo prenekateri proizvodni in politični problemi, ki potem obremenjujejo delovni kolektiv. V navadi je, da se pri nas zadovoljimo z ugotavljanjem in spremljanjem tako imenovane produktivnosti, proizvodnosti dela. Enostavno povedano: primerjamo količino proizvedene ga blaga in število zaposlenih, ne glede na to, ali delajo v neposredni proizvodnji ali ne. Tako dobimo sliko o tem, koliko ton, metrov itd. proizvodov izdelata ta ali oni kolektiv

povprečno na enega zaposlenega. Vse to je prav in dobro. Tako je moč sorodne kolektive primerjati med seboj z gospodarskimi organizacijami po svetu.

Vendar to ni dovolj. Tu ne bi smeli obstati. Nastane namreč drugo vprašanje: zakaj v neki tovarni izdelajo manj proizvodov na enega zaposlenega kot v drugi. Vzrok za te razlike je nedvomno več. Organizatorji proizvodnje bi jim morali posvečati potrebno pozornost.

Eden izmed vzrokov za omenjene razlike tiči v storilnosti posameznih delavcev. To je v količini proizvodov, ki jih napravi določen proizvodni delavec oziroma določena skupina proizvodnih delavcev. Ta neposredni delovni učinek je seveda odvisen tako od delovnih orodij, ki jih uporablja od njegove delovne veščine ter od drugih delovnih pogojev, n. pr. od pogonske energije, surovin itd. Vsekakor je storilnost neposrednih proizvodnih delavcev, to je količina proizvodov, ki jih izdelata posamezni proizvodni delavec ali skupina delavcev, osnova in podlaga proizvodnosti.

Izkusnja govori, da so taki pregledi v naših gospodarskih organizacijah v mnogih primerih le približni ali pa jih sploh ni. Toda samo s pregledi o storilnosti, ki jo doseže posamezni delavec in s pregledi elementov, ki vplivajo na njegovo storilnost, je mogoče ustvarjati solidno osnovo za povečanje proizvodnje. Poleg tega pa kaže primerjave med storilnostjo posameznih delavcev, to je med količino proizvodov, ki jih izdelata posamezni proizvodni delavec, in med proizvodnostjo, to je med količino, ki pride na enega zaposlenega v gospodarski organizaciji, celo vrsto zelo koristnih pokazateljev. Med njimi je tudi odnos med proizvodnimi in neproizvodnimi delavci ter ekonomska upravičenost tega odnosa, odnos med proizvodnimi in režijskimi urami proizvodnih delavcev in tako dalje.

Zdi se torej, da ni dobro, da kratkoma nekaj ni v redu, če je prevelika razlika med zbirnim delovnim učinkom, ki jih dosežejo posamezniki, in med

proizvodnim uspehom celotnega kolektiva. Ker pa nastajajo take razlike v naših gospodarskih organizacijah, je zelo prizorljivo, če delavski sveti narače tehničnim in ekonomskim strokovnjakom, naj temeljiteje prouče storilnost dela v svojih gospodarskih organizacijah in proizvodnost dela. S takimi pregledi bodo spoznali prenekatero probleme v organizaciji dela, v notranjih tehničnih, ekonomskih in osebnih razmerjih itd., ki jim sedaj delajo preglednice pri prizadevanjih za povečanje proizvodnje.

Delavcem se vedno ni jasen nov obračun dohodka v bruto zneskih. Zato prihajajo ob izplačilnih dnevih v obratovodstva cele trupe ljudi, ki sprašujejo, kaj pomeni ta odstotek, kaj drugi in tretji, kako to, da tu piše toliko, dobili so pa toliko itd. Gre za dve vrsti nejasnosti: večina jih še ne razume nove delitve dohodka sploh, skoraj vsi se pa pritožujejo, da so izplačilni listki preveč zapleteni. Radi bi, da bi bili izplačilni listki enostavnejši in da bi bili zraven bruto zneskov zapisani tudi neto zneski. Ker so izplačilni listki uradno predpisani in se v njih ne da veliko spremeniti, je delavski svet sklenil, da morajo biti referenti ob izplačilnih dnevih v obratih, da bodo delavcem sproti pojasnjevali postavke na izplačilnih listkih.

Glede nadurnega dela je delavski svet sprejel nov pravilnik, ki je vsklajen z Zakonom o delovnih razmerjih. V pravilniku so določili splošne primere, kdaj se lahko uvede nadurno delo, za posamezne obrate pa so določili delovna mesta in vrsto del, kjer se lahko dovoli nadurno delo. Da bi bil delavski svet sproti obveščen, kako je z nadurnim delom, bo upravljalna komisija predložila delavskemu svetu mesečna poročila o izvajanju pravilnika o nadurnem delu. Tako bo delavski svet lahko pravočasno ukrepal in preprečil eventualno nepotrebno nadurno delo.

POROČILO DELAVSKEMU SVETU GLEDE PRAKTIČIRANJA V INOZEMSTVU

Ko se je delavski svet pogovarjal o izvršitvi polletnega plana, je ugotovil, da bo v drugem polletju potrebno storiti vse za izvršitev letnega plana tudi glede kakovosti. Polletni plan je količinsko sicer izpolnjen, kakovost izdelkov pa ni najboljša. To velja zlasti za kotlarsko pločevino, dinamo pločevino in patentirano žico. Članj delavskega sveta so ugotovili, da bi k temu morali prispevati levji delež strokovnjaki, ki so jih poslali na prakso v inozemstvo. Sploh je treba poskrbeti, da bodo ti tovariši pridobljeno znanje posredovali drugim, da se bo v študij vložena investicija tovarni pravočasno obrestovala. Nikakor se ne bi smelo dogajati, da bi tovariši, ki so bili deležni inozemske prakse, enostavno odpravljali sodelavce, ki jih vprašajo za to ali ono stvar, češ da je to dolga stvar, da to ni tako enostavno itd. Da bi imel delavski svet pregled nad tem, kakšne koristi in izgube železarna od teh inozemskih praktikanov, bo na eni prihodnjih sej delavskega sveta poročal direktor o delu teh tovarišev. Tako si bo delavski svet na čistem, kaj od teh strokovnjakov lahko pričakujejo, iz njihovega doseganega dela pa bo lahko povzel koristne zaključke za pošiljanje kadrov v inozemstvo.

Na zadnjem zasedanju je delavski svet železarne sprejel tudi nekaj sklepov v zvezi s štipendiranjem na raznih šolah. Glede na spremenjeno uredbo o štipendijah, ki je povišala mejo štipendij, so sklenili, da bodo povišali letošnje štipendije za 546.000 dinarjev. Da bi posamezne štipendiste spodbujali k čimbolj rednemu opravljanju izpitov in k čimboljšnemu uspehu, bo dobil vsak štipendist, ki so ga ustvaril iz zadnjega izpita z odličnim in prav dobrim uspehom, 500 dinarjev, z dobrim uspehom pa 300 dinarjev nagrade.

S tem pravilnikom so tudi določili, kdaj se otroški dodatek odšteje od štipendije. Dosele so to delali dokaj neenotno. Neki dijakinja, na primer, je železarna dajala 4.000 dinarjev štipendije, dejansko pa je dobivala na roko le 1.000 dinarjev, ker so ji odšteli 3.000 dinarjev otroškega dodatka. Prizadeta tovarišica teh 1.000 dinarjev ni imela za štipendijo, ampak za pomoč... Sedaj so določili, da se štipendistom — edincem, ki stanujejo v kraju solanja in pri starših, celotni otroški dodatek odšteje od štipendije, če pa štipendist stanuje ločeno od staršev, se pravi, v drugem kraju, pa se odšteje le 50% otroškega dodatka. Če ima družina dva otroka in živi štipendist v kraju solanja pri starših, se odšteje 50%, če živi ločeno od staršev, pa 25% otroškega dodatka; če je v družini troje in več otrok, se od štipendije odšteje v prvem primeru 25% otroškega dodatka, v drugem primeru pa ostane dijaku celotna štipendija.

Ko je naš reporter minul teden obiskal tovarno celuloze in papirja »Djuro Salaj« v Vidmu-Krškem, je imel posebno srečo, saj se je nameril kar na dva pomembna dogodka. Poleg rekordne dnevnne proizvodnje časopisnega papirja so v oddelku, kjer kuhajo celulozo, tisti dan strojno proslavili še en uspeh: dvanašt dni pred rokom so naložili v kotle tisočo »kuho« celuloze. — Na sliki vođa oddelka za kuho celuloze s pomočniki, predsednikom delavskega sveta in direktorjem tovarne.

RAZPRAVE O POLLETNIH ZAKLJUČNIH RAČUNIH

Dobra obvešččenost

pogoj za učinkovite sklepe delavskega sveta

dobivala na roko le 1.000 dinarjev, ker so ji odšteli 3.000 dinarjev otroškega dodatka. Prizadeta tovarišica teh 1.000 dinarjev ni imela za štipendijo, ampak za pomoč... Sedaj so določili, da se štipendistom — edincem, ki stanujejo v kraju solanja in pri starših, celotni otroški dodatek odšteje od štipendije, če pa štipendist stanuje ločeno od staršev, se pravi, v drugem kraju, pa se odšteje le 50% otroškega dodatka. Če ima družina dva otroka in živi štipendist v kraju solanja pri starših, se odšteje 50%, če živi ločeno od staršev, pa 25% otroškega dodatka; če je v družini troje in več otrok, se od štipendije odšteje v prvem primeru 25% otroškega dodatka, v drugem primeru pa ostane dijaku celotna štipendija.

Železarna vlaga precej sred-

stev v vzgojo kadrov. Na raznih šolah imajo 242 štipendistov, ki prejemajo skupno ca. 10 milijonov štipendij.

ZAGOTOVITI SREDSTVA ZA DOKONČNO IZPLAČILO PREMIJ

Pri obravnavanju polletnega obračuna je eden izmed članov delavskega sveta vprašal, ali so zagotovljena sredstva za izplačilo 25% obračunanih premij, ki se po uredbi izplačujejo šele po zaključnem letnem obračunu. Spoznilo je bilo umestno. Sredstva so sicer zagotovljena v nerazporejenem skladu, toda enotnega pregleda nad temi premijami doslej niso imeli. Zato je delavski svet sklenil, naj uprava napravi pregled nad vsemi premijami, posebej za izplačane zneske in posebej za tiste, ki jih bodo izplačali po zaključ-

Šolska reforma na Goriškem

V goriškem okraju bodo v novem šolskem letu odprli več osemletk, v Novi Gorici in Idriji pa še gimnaziji s štiriimi višjimi razredi. Ostalo pa bo še vedno 80 enooddelčnih šol. V prihodnjih letih bodo nekaj teh šol združili oziroma usmerili učence v sosednje višje organizirane šole. Zavoljo oddaljenosti med posameznimi vasi pa na tega ne bo mogoče povsod izvesti. Ker na Goriškem manjka primernih šolskih prostorov, bodo zgradili novo gimnazijo ter osemletke v Novi Gorici in Kanalu ob Soči (nekaj drugih šol pa bodo obnovili). V okraju tudi nimajo dovolj učnih moči. Razmere pa se bodo kmalu izboljšale, saj okraj in občine štipendirajo 170 dijakov, ki se pripravljajo na učiteljski poklic.

Ljubečna pri Celju

Te dni so v Ljubečni pri Celju odprli nov zadržni dom. Za gradnjo doma so porabili 13 milijonov dinarjev.

Tri odstotke čez načrt

V videmski tovarni celuloze in papirja

Tovarna celuloze in papirja »Djuro Salaj« v Vidmu-Krškem je imela v letošnjem prvem polletju največjo proizvodnjo, od kar obstaja. Podjetje je preseglo svoj proizvodni načrt za 3%. To je toliko pomembnejše, ker so šele v maju vnesli v načrt nove obveznosti, za 9% večje, kot jih je predvideval proizvodni načrt ob začetku leta. Osvarjena proizvodnja je v primerjavi s prvotnim načrtom dejansko za 10% večja.

LOČITEV TRŽNEGA DOBIČKA

Polletni zaključni račun je res pomemben za vsako podjetje. Morda celo bolj kot letni zaključni račun, kajti analiza dela v prvem polletju lahko opozori na marsikaj, kar se da do konca leta popraviti.

Kaže, da so tako menili tudi v tovarni celuloze in papirja v Vidmu-Krškem. Upravni odbor podjetja je naročil vodstvu, naj izdelata podrobno polletno analizo. Tako je pred kratkim vsak član delavskega sveta in upravni odbor odbora prejel lično, 25 strani obsegačo knjžico — »Analiza proizvodnje za prvo polletje«. O tem so že in še bodo razpravljali na obratnih sestankih.

Ne bomo naštevali proizvodnih uspehov tega podjetja. Ne glede na višje (doslej najvišje) število zaposlenih, je tudi vrednost proizvodnje na enega zaposlenega največja. Lahko govorimo o maksimumih, v vsem, kar zadeva proizvodnjo. Preden pa bi skušali opisati vzroke teh uspehov, naj še povemo, da je znašal čisti dohodek podjetja v prvem polletju 292.107.786 dinarjev. V poročilu o polletnem obračunu je rečeno, da je prejšnji del tega (251.647.259 dinarjev) rezultata velike prizadevanosti celotnega delovnega kolektiva, ostalo, to je 40.460.527 dinarjev, pa je ustvarjeno zaradi tržnih pogojev oziroma splošnih pogojev poslovanja. V tovarni smo zvedeli, da je računovodstvo ugotavljalo le čisti dobiček, ki so ga ustvarili zaradi novih gospodarskih instrumentov. Ostalo pa so prisodili napotom celotnega kolektiva. Splošna sodba je, da je to rea-

len izračun, ustvarjeni dohodek pa realni temelj za sicer najbolj priljubljene razprave — ki pa vendarle marsikje zelo razburijo duhove — o delitvi dohodka. Preden je delavski svet izrekel o tem zadnje besede, so se pogovarjali o višini dohodka tudi v osnovni partijski organizaciji in na izvršnem odboru sindikalne podružnice. Oba foruma sta menila, da bi naj za poslenim priznali še eno »plačilo«. Edini so si bili v tem, da so jo zaslužili, najbrž še več, vendar naj bi tudi letošnji dohodki ostali v takih mejah kolani. Predsednik sindikalne podružnice je razlagal razna vprašanja v zvezi z razporeditvijo sredstev in med drugim dejal: »Naša tovarna je hrbenica vsega občinskega gospodarstva. Zaposluje tudi največ ljudi. Zasluge naših ljudi za proizvodni uspeh tovarne morda ne bi prav ocenili nič samo s tem, koliko odstotkov na osebne dohodke so še dobili nad tarifnimi postavkami. Vendar ne bi bilo prav, če bi se delavski svet zedinil za višji odstotek. Poleg drugega vemo, da po vsaki delitvi dohodka v tovarni poskočijo cene na trgu, celo v mesnicah in trgovinah. Potem pa so prizadeti ne samo ljudje iz naše tovarne, temveč vsi občani iz Vidma-Krškega.«

Delavski svet je sklenil, da razdeli 140% na osebne dohodke nad tarifnim pravilnikom in tako so te dni delavci in uslužbenci tovarne celuloze in papirja prejeli kuverto z večjim dohodkom kot sicer, vendar pa ne s takim, kot ga je marsikateri pričakoval.

SE SO »SKRITE REZERVE«

Analiza proizvodnje za prvo polletje praviloma ugotavlja, da so na vseh področjih rezultati boljše od lanskih, da pa so še rezervne zmogljivosti, ki jih bo treba v prihodnje boljše izkoristiti. Taka »neskromnost in nezadovoljstvo« z doseženim uspehom je na mestu in je tudi pogoj za večje proizvodne uspehe.

Po normi je bilo letos opravljenih 524.516 ur, to je 45% vseh opravljenih ur ali 51,5% vseh ur delavcev. Povprečno so norme presegli za 16% (pri strojnih delih za 14,2%, pri fizičnih delih za 17,8%). Če so norme pri strojnih delih prispete ali druge nevalne, bodo ugotovili sami; če pa se sklenili norme postaviti samo na tehnični osnovi, kar bo vsekakor boljše. Toda tako kot vseobsegajoča se morda le dalo ugotoviti tudi tu kakšne »skrite« rezerve. Ali so uvedli norme za vsa dela, kjer se to da? Pri brez-nem obisku tovarne, po razpr-

nem obračunu. Morda bo takšen pregled dal delavskemu svetu povod, da bo končno temeljito pregledal problem premiranja.

Iz razprave in poteka zadnjega zasedanja delavskega sveta v jeseniški železarni torej lahko zaključimo, da delavski svet v celoti pozna problematiko podjetja. Osnovna značilnost v odnosih med delavskim svetom in upravo podjetja je ta, da hoče biti delavski svet o vseh problemih natančno obveščen in tako lahko sprejema konkretne ukrepe. Uprava pa si prizadeva, da bi bila pojasnila delavskemu svetu čimbolj nazorna in jasna. Zlasti si prizadeva, da bi bil delavski svet o vsem pravilno in pravočasno informiran, zlasti direktor železarne inž. Matevž Hafner.

J. Kristan

Človek kar ne bi verjel, koliko »mezdnih« oddelkov je še po naših administracijah

Še »mezдно« knjigovodstvo

Uporabljajmo nazive, ki so v skladu z vsebino novega sistema dohodkov

V zadnjem času smo pri nas korenito spremenili ekonomski položaj proizvajalcev in ekonomskih odnosov med člani delovnih kolektivov. Namesto delavcev, ki so prejimali plače za svoje delo, imamo člane delovnega kolektiva, ki gospodarijo z zaupanimi jim sredstvi za proizvodnjo in si samostojno dele med seboj dohodek, ki jim ga družba prizna od celotnega dohodka gospodarske organizacije. Tako so postali proizvajalci istočasno nosilci interesa dobrega gospodarja in proizvajalca in osebne interesa delavca, ki neposredno proizvaja.

Skladno s tem prihajajo tudi novi izrazi in poimenovanja za novo nastale ekonomske pojme, instrumente, službe itd. Povsem jasno je, da bo potreben določen čas, da nam bodo nova poimenovanja, izrazi itd. prešli iz meso in kri, da se jih bom navadili. Toda te spremembe ne bodo prišle same po sebi. V gospodarsko prakso, v gospodarske odnose jih bomo morali vnesti vsi, ki kakor koli delujemo na tem področju.

Kdaj pa kdaj se zdli, da to za-vedo podcenjujemo, da ji kratko malo ne pripisujemo nobene važnosti, da v njej ne vidimo ničesar. Kot da gre samo za formalno nova poimenovanja, ne pa za to, da iščemo nove izraze za spremembe v delovnih odnosih in v položaju proizvajalcev.

Kako to drži, nam zelo zgovorno priča dejstvo, da se službe, ki se v gospodarskih organizacijah ukvarjajo z osebni dohodki delavcev, skoraj povsod brez izjeme imenujejo mezdni oddelki, mezdna knjigovodstva in podobno. Tako piše na vratih teh služb, taki so nazivi, ki jih uporabljajo v medsebojnem obveščanju in dopisovanju, tako se o njih govori na zasedanjih organov delavskega samoupravljanja in podobno. Zdi se, da je temu treba vendar napraviti konec. Medra je izrazito ekonomska kategorija za plače v pogojih delovnih razmerij, ki se izoblikujejo v izkoriščevalskem gospodarstvu. Takih odnosov pa v našem gospodarstvu ni. Če torej govorimo o mezdah, mezdnih oddelkih in podobno, govorimo o stvarih, ki jih v podjetju ni. Ovdé bi torej bilo obširno utemeljevanje, kako nepravilna so taka poimenovanja, ki niso v skladu z dejanskimi delovnimi razmerji v gospodarskih organizacijah.

Sedva pa se bomo morali novih pojmov čimprej navaditi, ker nam pri praktičnem urejanju stvari čisto dela preglednice dejstvo, da ne uporabljamo dogovorjenih izrazov. Zelo pogosto je slišati, da tovariši, ki delajo v ekonomskih službah gospodarskih organizacij, za osebne dohodeke delavcev enostavno uporabljajo dokaj splošen in neprerčen izraz »plače«. Ta

termin ne ustreza niti po vsebini, niti ni primeren za to, ker ne precizira osebnih dohodkov delavcev. Uvedli smo sistem kosmatih in čistih osebnih dohodkov. Poleg tega poznamo pod kategorijo osebni dohodki tarifne postavke, dohodek iz navsila tovarni pravočasno obrestovala. Nikakor se ne bi smelo dogajati, da bi tovariši, ki so bili deležni inozemske prakse, enostavno odpravljali sodelavce, ki jih vprašajo za to ali ono stvar, češ da je to dolga stvar, da to ni tako enostavno itd. Da bi imel delavski svet pregled nad tem, kakšne koristi in izgube železarna od teh inozemskih praktikanov, bo na eni prihodnjih sej delavskega sveta poročal direktor o delu teh tovarišev. Tako si bo delavski svet na čistem, kaj od teh strokovnjakov lahko pričakujejo, iz njihovega doseganega dela pa bo lahko povzel koristne zaključke za pošiljanje kadrov v inozemstvo.

Na zadnjem zasedanju je delavski svet železarne sprejel tudi nekaj sklepov v zvezi s štipendiranjem na raznih šolah. Glede na spremenjeno uredbo o štipendijah, ki je povišala mejo štipendij, so sklenili, da bodo povišali letošnje štipendije za 546.000 dinarjev. Da bi posamezne štipendiste spodbujali k čimbolj rednemu opravljanju izpitov in k čimboljšnemu uspehu, bo dobil vsak štipendist, ki so ga ustvaril iz zadnjega izpita z odličnim in prav dobrim uspehom, 500 dinarjev, z dobrim uspehom pa 300 dinarjev nagrade.

Logatec: premije so nujne! Podpeč: premij ne rabimo!

V lesno-predelovalni industriji Podpeč pravijo, da nimajo kaj premirati, medtem ko v Kombinat lesne industrije (ki je podobno podjetje za lesno galanterijo) v Logatcu sestavljajo nov premijski pravilnik, ki bi ga z dobro voljo lahko uvedli tudi v Podpeči in še marsikje drugod

V Kombinat lesne industrije (KLI) v Logatcu so imeli lani premijski pravilnik, ki je imel več premijskih osnov, glavne pa so bile naslednje tri: premije za obseg plana, premije za racionalizacijo in za premije izvoza. Z novim letom pa so tudi tu ukinitelj premirjanje.

Za ukinitelj starega premijskega pravilnika navajajo naslednje razloge:

Premijski upravičenci, pravzaprav njihova premijska osnova, ni bila dobro proučena;

knjigovodstvo je dajalo premalo preciznih podatkov za pravično izračunavanje premij, posebno ko je šlo za prihranek materiala;

glavna premija — na obseg proizvodnje — je imela največje pomanjkljivosti, ker se je lahko mesečni operativni plan sproti spreminjal in priлагajal premijskim osnovam in

kjub temu, da je bilo premiranih le 20 odstotkov zaposlenih in da je bila najvišja premijska postavka omejena (najvišja premijska osnova je bila 8000 dinarjev, tako premijo pa je dobil tehnični direktor) je vsako izplačevanje premij povzročilo veliko nejevolje in upravičenega, pa tudi neupravičenega gozdarjanja.

Lani je logaški kombinat hudo prizadel požar, zato so vsa razpoložljiva sredstva vložila v obnovu tovarne. Tako tudi ni bilo denarja za izplačevanje premij. Vsekakor je tudi to — poleg vsega zgoraj naštetega — vplivalo na razpoloženje kolektivov, da se je le-to obrnilo proti premijam. Mnenju, da je treba ukiniti premijski sistem, se ljudje niso pridruževali le »vogali«, ampak so ga odločno zagovarjali tudi na sestankih. Tudi delavski svet ni mogel mimo tega in ko je še upravno vodstvo podjetja predlagalo takšen ukrep, je delavski svet na svojem zasedanju začelo ukiniti premijski pravilnik, vendar pa je še takrat (ob novem letu) sklenili sestaviti novega in boljšega.

Kmalu se je namreč pokazalo, da le v ukinitivju premijskega pravilnika niso ničesar pridobili, še več — občutili so prve pomanjkljivosti, ki bi jih, v tem so si edini, odpravili, če bi imeli dober premijski sistem. Beseda je dala besedo in o tem so začeli ponovno razpravljati na sestankih. V »KLI« imajo namreč

redne mesečne sestanke. Posebno važni so tromesečni sestanki, ki na njih člani kolektiva razpravljajo o finančnem poslovanju in o gospodarjenju v podjetju (v prihodnjih dneh bodo razpravljali o polletnem zaključnem računu). Prav na teh sestankih so delavci odločno povedali, da bi bilo prav, ko bi premiranje ponovno uvedli.

Predvsem so sklenili, da bo novi premijski pravilnik temeljil le na treh osnovah, ki naj bi obsegale: premije za obseg proizvodnje, (količino in kakovost izdelkov), premije za zmanjšanje obratnih nezdov in pa premije za zmanjšanje okvar pri strojih. Premirali bodo tudi v prihodnje morebitne racionalizacije, v prvi od naštetih premijskih osnov pa je hkrati zajeta tudi premija za prihranek materiala.

ZAKAJ SO V PODEPEČI PROTI PREMIJAM? ...

Ko so v Lesno predelovalni industriji (LPI) v Podpeči spoznali, da premijski sistem nima mesta v njihovem kolektivu, so se predvsem opirali na to, da nimajo evidence, ki bi pokazala, na katerem delovnem mestu in koliko časa je bilo prihranjeno. Če bi hoteli to sproti ugotovljati (tako pravita predsednik delavskega sveta in pomočnik direktorja), bi morali nastaviti nekaj novih uslužbenecov, to pa se jim v nobenem primeru ne bi izplačalo. Takoj k temu pa pristavljajo: mi imamo tako dobro preizkušene (ali smo najboljše v tej stroki »v nismo!«) normative, da tu ni kaj izboljševati. Če danes izkoristimo les do zadnjega ostanka vemo, kaj vse se da iz njega izdelati in pridobiti, potem ne more biti govora o kakšnem prihranku materiala; kakovost imamo že tako ali tako odredeno in jo mora vsak doseči, tako, da za premije enostavno ni ne mesta ne pogojev! Kajti, če bi kdo ob morebitnem premijskem sistemu (ki ga pa nimajo in ga ne nameravajo uvajati) vendarle dobil premijo, bi to lahko pomenilo, da je vse dotlej »sabitrali«! Edino upravičeno območje, tako menijo bi lahko dobil le kakšen racionalizator. Premije za prihranek pomožnega materiala, na primer brusilnega papirja, pa prav tako ne bi mogli sprejeti, ker je ta material vselej različne

kakovosti in je zato razumljivo, da ga enkrat porabijo več, drugič manj ...

... IN ZAKAJ SO V LOGATCU ZA PREMIIJE?

Povrnimo se v Logatec, v KLI, ki je popolnoma podoben podpeškemu podjetju, kjer pa so vendarle ubrali drugo pot. Ugotovili so, da je bila dosedanja evidenca opravljenega dela pomanjkljiva, zato so postavili štiri pregledovalke in zapisovalke dela (tudi mezdni oddelek je dobil dve novi moči), ki pri vsaki fazi pregledajo bodisi opravljeno delo, bodisi polizdelke, ki bodo obdelani v naslednji fazi. Tako so med njim onemogočili tudi vsako špekulacijo pri zapisovanju delovnega učinka po normi. Da bo jasnejše, bi razložili takole: pri izdelovanju obojčnikov pride na primer v neko fazo 100.000 kosov, ki jih obdelujejo na vrsti strojev. Umevno je, da na koncu faze kontrola ne ugotovi več kosov kot prej, temveč manj, kajti izmeček je sproti odpadal. To je še posebej pomembno za kontrolo normiranih del (v normi je zapodena tudi kakovost), kajti doslej zapisovanje ni bilo vedno najbolj točno.

Takšna kontrola je že prinesla prve uspehe. Povedati moramo, da se je »uradniški kader« povečal le za 4 osebe, ki podjetje mesečno stanejo 60.000 dinarjev. »Poenterke« so namreč nastavili meseca maja, ko je bil v podjetju 701 zaposlen, plače pa so znašale 9 milijonov dinarjev. V juniju je bilo 716 zaposlenih, za plače pa je podjetje izdalo kar dober milijon manj (točneje 7.940.000 dinarjev), vrednost proizvodnje pa se je povečala. Pravijo, da je to zasluga pravilnega zapisovanja učinka, dejansko zasluga »poenterke«.

Najbrž je marsikoga takšna kontrola »oškovala«, vendar je večina tak ukrep pozdravila. Še več: v kolektivu razpravljajo o delovni disciplini in pravilno sodijo, da bi ob sedanjih delovnih pogojih prav z večjo delovno disciplino povečali storilnost, s tem pa bi tudi vrednost svoje proizvodnje in večje lastne dohodke.

Prihranek materiala je moč računsko dokazati, vendar je sama definicija »premjia za prihranek materiala« lahko zelo relativna in ne pove ničesar. V KLI bodo skušali točno določiti, pri kakšnem materialu bo prihranek premiran. Iz dosedanjih izkušenj vedo, da brusilnica porabi v osmih urah povprečno tri komade uvoženega brusilnega papirja »Vitek« ali štiri komade domačega, znamke »Katran«. Torej bo podjetje priznalo porabo treh brusilnih papirjev »Vitek« (ali štirih »Katran«). Vsak prihranek bo premiran, večja poraba pa bo avtomatično vplivala na negativno premijo. Treba je povedati, da zaradi takšnega premiranja ne bo mogla trpeti kakovost (da bi na primer delavka slabše brusila izdelke in tako skušala prihraniti več brusilnega papirja), ker kontrola ne bo priznala slabih izdelkov in jih ne bo štela v normo.

To premijo bodo postavili, če že ne popolnoma izvirno, tako, kot ravna doslej le redko kje. Najbrž bodo uvedli posebne bonuse (nekakšen interni tovarniški »denar«, s katerim bo delavka »kupovala« v skladišču brusilni papir. Število prihranjenih bonov, t. j. brusilnega papirja, bodo prekontrolirali vsak mesec in takoj izplačali dogovorjen znesek premije. Isto bo veljalo za prihranek čistilnega špirita in vrsto drugega materiala. Prihranek bo prinesel velike koristi podjetju, zato bodo te premije

gospodarsko vsekakor upravičene.

Vsak premiranec — le-te bodo določili po skrbni proučitvi — bo prejel premijo, če bo moč računsko dokazati njegovo zaslugo. Zato pravilnika o nagradah ne bodo sprejeli, ker sodijo, da je pri nagradah največ nevarnosti za krivično ravnanje. Nova premija pa ne bo imela vloge nagrade (pri kateri bi se nenagrajeni spraševali, zakaj je oni niso sprejeli), temveč bo le plačilo za opravljeno delo, združeno s posebno prizadevanostjo, ki je obrodila uspeh, in zato takšne premije ne bo mogel premijskemu upravičencu oporekati. Tako bo do premije upravičen tudi komercialist, če bo uspel v najbolj ugodnem in najkrajšem času odpremiti blago v skladišče na Reko in ga takoj vkrcati na ladjo, (ki odpluje na primer vsak teden), pa tudi računovodja, če bo uspel skrajšati običajni rok plačila tujih kupcev, s čimer bo dosegel, da se hitreje obrne sredstva, znižajo stroški za obresti in podobno. Saj so se odločili, da bodo premirali vse, ne glede na njihova delovna mesta, če bo njihove zasluge le moč ugotoviti.

Cez poldrugi mesec bo novi premijski sistem stopil v veljavo. Če že ne prej, bodo lahko tedaj sledili izkušnjam lesnih proizvajalcev iz Logatca tudi drugi iz iste stroke, vsi tisti, ki so danes prepričani, da premijski sistem nima mesta v njihovem podjetju in da premije ne morejo biti tako spodbudne, da bi imelo podjetje od njih koristi.

D. Domažnik

KDO BO UREDIL GOSPODARSKE TEŽAVE V TAM

Družba ali kolektiv?

(Nadaljevanje s prve strani) ročilo, drugi spet ne, in bodo v TAM morali prevzemati blago, kar bo spet povzročilo nemormalno visoke zaloge, vezalo kreditne itd.

Zaloga kamionov je prodana in je tako odpadel glavni razlog za znižanje plana, vendar v tovarni ne zaupajo v sposobnost svoje komercialne, da bi podala proizvodnjo zadnjih treh mesecev, in so raje ostali pri značajnem planu, dasi imajo proste kapacitete.

»KOT DOBER TRGOVEC — NIKAKOR« ...

Telefonski razgovor s prodajalno podjetja »Slovenija avto« v Ljubljani.

»Kakšno je povpraševanje po Tamovih Pionirjih?«
»Sedaj, ko je kamionov TAM 4500 malo na trgu, se povpraševanje po Pionirjih dviga. Dosti večje pa je zanimanje za TAM 4500. To vozilo je ekonomičnejše, ima večjo nosilnost, Diesel pogon, zračno hlajenje in porabi le 15 litrov nafte, Pionir pa okoli 30 litrov bencina.«

»Kaj je po vašem mnenju bolj vplivalo na zastoj v prodaji Pionirjev: kreditni sistem ali to, da se je pojavil na trgu ekonomičnejši Tamov kamion?«

»Oboje. Kreditni sistem je vplival bolj na kupec iz ostalih republik, kjer se niso tako spoznale prednosti novega vozila.«

»Še eno vprašanje: Ali bi kot dober trgovec ponujali TAM 4500, če bi vedeli, da imate na zalogi 500 ali 600 Pionirjev?«

»Nikakor!«

V Tovarni avtomobilov so do-

bro vedeli, da bodo s kamionom po Deutzovi licenci postavili na trg vozilo, ki bo konkuriralo njihovu lastnemu izdelku. Prav tako je bilo očitno, da čez noč ni mogoče preusmeriti proizvodnje ter da bodo določeni čas še morali proizvajati in prodajati Pionirje.

Po načrtu naj bi se v treh letih preusmerili na proizvodnjo TAM 4500 in ta čas postopno zmanjševali proizvodnjo Pionirjev. Toda, čim so sestavili prve kamione po Deutzovi licenci, so jih poslali na razne velesejme v državi, napravili reklamo zanje ter naglašali prednosti novega vozila. Ni čuda, da je začelo zanimanje za kamion tipa Pionir plahneti, obenem pa se je z neprodanimi Pionirji polnil travnih ob tovarni. Nedvomno je, da ima tudi Pionir svoje prednosti in da je zlasti uporaben v trgovski mreži, za prevoz na krajše razdalje itd.

Nehote se ob tem porodi misel, da so tako zgodaj in za njih v neprimernem času postavili na trg TAM 4500 zato, da bi naglo opravili tako močan pritisk na družbo za odobritev nakupa Deutzove licence. Smotrno gospodar bi si prizadeval, da bi čimprej usvojil proizvodnjo novega vozila, ponujal pa bi še naprej le Pionirja, saj so že prve izkušnje pokazale, da lahko vozila TAM 4500 prodajo, kolikor jih le napravijo.

V tovarni pravijo, da so morali začeti z reklamo za TAM 4500, ker si je treba zagotoviti trg. V isti sapi pa povedo, da se konkurenca sploh ne boje ter da se jo upajo ugnati v kozji rog —

tako s kakovostjo izdelka kot s ceno.

PREMALO DELAVCEV IN PREVEČ

Nujna posledica zmanjšane proizvodnje je sorazmerno znižanje stalaže delovne sile, saj nazaj, na prvotni plan zaradi odpovedanih pogodb ne morejo, četudi bi to hoteli. Po izračunih so imeli za izpolnitev prvotnega plana v proizvodnji okoli 250 delavcev premalo. Predsednik sindikalne podružnice pa osebno meni, da jih je bilo tudi v začetku leta dovolj, če ne celo za kakih 200 preveč. Podobnega mnenja so tudi delavci v mehanični delavnici, sekretar podjetja pa je izjavil, da po planu za letos niso predvideli nič novih delavcev.

Ko je delavski svet sklepal o znižanju plana, je ugotovil, da bi potrebovali za prvotni plan 2273 produktivnih delavcev, sredi junija jih je bilo v tovarni 2013, za znižani plan pa bi potrebovali 1970 produktivnih delavcev, torej jih je 43 preveč. Mimogrede povedano je v tovarni danes nekaj čez 3700 zaposlenih. Po njihovih računih jih v nekaterih oddelkih še manjka, največ jih je preveč v kovničnici (34), v mehanični delavnici in karoserijski, na kateri leži brehe proizvodnje, pa 32 (v teh dveh oddelkih dela okoli tisoč ljudi). Ze na oko je številka 32 vredna pomisleka, k čemur so pritrili tudi nekateri delavci v orodjarni.

Prvega avgusta so odpovedali okoli petdesetim delavcem in delavkam. Vodstvo tovarne meni, da je s tem število zaposlenih v glavnem uravnano s planskimi potrebami. Če je v nekaterih oddelkih še kaj preveč delavcev, jih bodo razvrstili na druga delovna mesta, plačali pa jih po star tarifni postavki.

Ob tem le en izračun. Lani je bilo 56,74% vseh produktivnih ur normiranih. Norme so prekoračevali povprečno za 18%. Razmišljanja o teh podatkih nas privedejo do tegale nekoliko poenostavljenega, vendar tehtnega sklepa: če so v polovici produktivnih ur prekoračili normo za okoli 20%, bi jo v vseh za 10% in plan za toliko presegl. Toda plan proizvodnje kamionov in šesaj Pionirja so izpolnili lani z 97%, avtobusov z 87%, TAM 4500 z 84%, le rezervnih delov so napravili za 22 odst. več. Razmerja so ostala bržčas tudi v prvem letošnjem polletju ista, izpolnili pa so nekaj pod 45% letnega plana kljub ugodnemu energetskemu položaju. To da slutiti, da je težko govoriti o ekonomiziranju v delovno silo v tej tovarni, zlasti še, če pomislimo, da odpadeta na eno produktivno uro dve neproduktivni. Če se že zadržujemo po tujih tovarnah, potem se raje spomnimo na to, da proizvedejo v tovarni Deutz pa tri kamione na leto na enega zaposlenega, v TAM pa niti celega.

TEKMECA V ISTI TOVARNI

To sta naš stari znanec »Pionir« (na pokončni sliki) in TAM 4500, ki se je šele pred nedavnim pojavil na naših cestah in ki »starejšega brata« počasi že izpodriva. V Tovarni avtomobilov v Mariboru so sestavili podoben načrt proizvodnje tega novega vozila in predvidevajo, da bodo v treh letih vse dele zanj ali sami napravili, ali pa jih bodo proizvajali v drugih domačih tovarnah. Le nekaj manjših delov bodo uvažali tudi pozneje, ker se jih v majhnih količinah ne izplača proizvajati doma. Danes uvažamo iz Zahodne Nemčije le še toliko delov, kolikor znaša polovica vrednosti izdelanega kamiona.

Ne „sindikalna trgovina“ pač pa skrb za ceneno ozimnico

(Nadaljevanje s prve strani) jabolk, od tega jih bo na prodaj okoli 50.000 ton, v Jugoslaviji pa skupno okoli 100.000 ton. Tako obline letine jabolk kot letos v Sloveniji doslej še ni bilo, zato bomo lahko ob organizirani preskrbi oskrbeti delavce s ceninami sadjem. Morda se bodo cene za industrijsko sadje sukale do največ 6 dinarjev. Sadež za potrošnja bi odkupovali po 18 do največ 23 dinarjev (nekaterim se zdi tudi ta cena visoka in bo verjetno ob večji ponudbi še nižja), izvozno sadje, ki ga pa žal ni veliko, pa bodo odkupovali po 25 do 40 dinarjev za kilogram. Postovna zveza se bodo dogovorile, po kakšnih cenah naj bi odkupovale pesamne sorte jabolk. Letos lahko uresničimo tak način odkupovanja in potrošnik bo lahko izbral med cenejšimi, toda slabšimi, in nekoliko dražjimi, toda boljšimi vrstami. Skratka, vedel bo, kaj kupuje. Tudi krompirja bo letos neprimeren več kot lani, na omenjenem sestanku so se dogovorili o cenah in bodo odkupovali krompir tudi preko trgovine po največ 13 dinarjev za kilogram (za najboljše sorte). Prav bi bilo, če bi podjetja tudi krompir tako odkupovala kot sadje. Zberajo naj ugodnejše ponudbe in šele nato kupijo potrebne količine.

SKLEPANJE POGODE

Komisije oziroma uprave ali delavski sveti naj bi na osnovi ponudb sklepali z gospodarskimi organizacijami, z združenimi pogodbe, v katerih bi poleg količin določili tudi cene, kakovost in sorto blaga. Zlasti dogovori o sorti se nam zde važni, saj so še lani nestrokovni nakupovalci sindikatov kupovali jabolka, ki so se hitro kvarila, ki niso bila pravilno transportirana, tako da so svojemu članstvu marsikje naredili medvedjo uslugo. V pogodbi naj bi navedli tudi embalažo, dostavo blaga itd. Najvažnejša je seve cena. Prav zaradi cen so sindikati velikokrat trgovali kar sami, saj so hoteli članom zagotoviti čim cenejšo ozimnico. Večina sindikatov je doslej prevzala blago s kamioni svojega podjetja. Na videz je bilo to cenejše, ker je plačala tak prevoz vsa družba. Letos tudi te navidezne cenenosti ne bo, ker bodo morali plačati vse te stroške iz sredstev, ki ostanejo podjetju. Prevoz jabolk s Stajerskega stane, če jih peljemo s kamioni, 6 dinarjev za kilogram, z vlakom le 2 dinarja (krompir 3 dinarje

oziroma 0,55). Zato bi bilo prav, če bi se podjetja posluževala predvsem železniškega prevoza in tako vplivala na znižanje cen. Tovarni avtomobilji posameznih gospodarskih organizacij naj bi vozili blago, če že tako mora biti, le od združde do postaje in s postaje v podjetje. Še pred nakupom naj bi v podjetjih pripravili embalažo. Le-te v združenih nimajo, v podjetjih pa je dovolj starih zabojev, ki bi jih lahko predelali tako, da bi bili primerni za prevoz jabolk. (Toda nikar prevažati jabolk v 200 kilogramskih zabojih, kakor lani nakupovalci iz tekstilnih podjetij. Tako stisnjena in obročena jabolka pač niso primerna za prezimovanje!) Če bodo podjetja pripravila primerno embalažo, bo tudi to vplivalo na znižanje cene oziroma na zmanjšanje razlike med nakupom in prodajno ceno. Če pa si bodo podjetja embalažo izposojala, potem je treba s pogodbenimi zagotovili, da jo bodo takoj vrnila. Lani so to embalažo v nekaterih podjetjih drževali tudi po več mesecih, kar bi ob letošnji obilni letini še bolj otežkočalo odkup in prevoz. Končno bi morale uprave podjetja ali pa komisije v imenu delav. svetov in uprav podpisati z združen, kjer bodo kupovale blago, tudi pogodbo, v kateri bo določen rok plačila. Nekateri sindikati so lani zelo zavlačevali to stvar.

Skratka, s premišljeno organizacijo in brez preštevilnih posrednikov, pa vendar v skladu s predpisi in brez ustvarjanja nerada ter navijanja cen na tržišču je možno proizvajalcu oskrbeti ceneno ozimnico. S tako trgovino, to je treba povedati, bomo oskrbeti proizvajalce s pridelki po enakih cenah, kot če bi blago kupovali neposredno od kmeta. Razlika je le v tem, da se bomo držali dogovorjenih cen in ne bomo kmetu preplačevali blaga.

Sindikalne podružnice naj bi torej postale pobudnik cenene preskrbe proizvajalcev za zimo. Ne želimo pa, da bi ostale »sindikalna trgovine«. Nakup in prodaja pridelkov, oskrba proizvajalcev naj bo stvar posebnih začasnih komisij ali pa drugih gospodarskih organov.

M. Svab

Lesno-predelovalna industrija v Podpeči je že star proizvajalec lesne galanterije. Danes izvaja svojo proizvodnjo večidel v tujino, za domači trg pa ostanejo le izdelki z napakami... Tovarno bodo letos obnovili, da bodo lahko proizvodnjo še povečali. Takrat bo morda tudi več dobrih izdelkov za domače kupece. V podjetju imajo v zadnjem času več novih strojev, razveseljivo pa je, da so jih skonstruirali in izdelali večidel doma, v svoji strojni delavnici.

Mladi proizvajalci se pripravljajo na razpravo

Pred dnevi je bila seja komisije za delavsko mladino pri CK LMS, kjer so podrobneje razpravljali o nalogah organizacij LM in opozorili na nekatera važnejša vprašanja v zvezi z razpravami o polletnih obratnih in gospodarskih organizacijah. Organizacije LM bi se morale povezati s sindikalno organizacijo, saj so stališča, ki jih je sprejel republiški svet sindikatov osnova tudi za delo organizacije LM. V nekaterih okrajih so se priprave že pričele.

V goriškem okraju bodo imeli skupen razgovor mladinskega in sindikalnega vodstva, da bi se podrobneje pomenili, katere probleme bodo v kolektivnih postavili v ospredje. Nekateri delovni kolektivi v tem okraju zatrjujejo, da je za izdelavo polletnih obratov predviden prekratek časa, tako da je resna ovira za široko politično pojasnjevanje in tolaženje pred sejo delavskega sveta, ki obratni potrdi. Tako bodo marsikje delavci in mladini stvari pojasnjevali šele tedaj, ko bodo že sprejete na DS in bo popolnejša analiza le še formalnost. Kratek rok je za nekatere izgovor,

čeprav bi morali upoštevati, da je tako delo zahtevno in politično pomembno in bi mu kazalo dodeliti več časa.

V Avtoobnovi v Sentjernej predvidevajo, da bodo o osnovnih vprašanjih razpravljali najprej v klubu mladih proizvajalcev, nato pa bodo skupaj z mladimi člani DS pojasnjevali dosežene uspehe v kolektivni mladim delavcem in ob tem zbrali njihova mnenja. Kako bi razdelili preostala finančna sredstva. V cementarni Anžovo bodo to priložnost izkoristili in bo organizacija LM prvič vzpostavila kontakt z mladimi člani DS (nekateri izmed njih niso člani LM). Občinski komitej LMS v Idriji pa bo prav tako sklical skupno sejo s sindikalnim svetom, ki ji bodo prisostvovala mladinska vodstva v podjetjih in bodo napravili analizo, kako se izpolnjujejo obveznosti kolektivov za usreščenje nekaterih izboljšav v življenju delavcev. Mladinske organizacije delovnih kolektivov ljubljanskega okraja se že dalj časa pripravljajo na sektorska posvetovanja, kjer bodo obravnavali naloge, ki izhajajo iz družbenih planov občinskih ljudskih odborov, da bi tako lažje razumeli, zakaj je treba v kolektivno čisto določeno vsoto sredstev odstopiti za različne komunalne službe, stanovanja in druge stvari v občini. Kar nedvomno mnogo koristi mladim delavcem. V kranjskem okraju bodo člani CK LMS obiskali nekatere delovne kolektive in poleg ostalega pomagalno vodstvom LM in klubom mladih proizvajalcev, da bodo kar najbolje pričeli z delom. Praki-

tična stališča OSS jim bodo mnogo pripomogla h konkretni akciji. Klubi mladih proizvajalcev v »STOL« v Duplici, Železarni Jesenice, Rudniku Idrija, TAM v Mariboru in drugod pripravljajo širše razprave in bodo prosili za pomoč tudi starejše.

Ponekod bodo izvedli med mladimi delavci anketo, da bi spoznali njihove želje in potrebe glede bodočega razdeljevanja sredstev. Niso namreč redki primeri, ko prav mladi delavci najbolj čutijo pomanjkljivo skrb za njihove življenjske pogoje v nekaterih delovnih kolektivih. Stanovanje, prehrana, delovna zaščita, možnost različnih kvalitetnih in ceninih uslug in druga vprašanja bodo marsikje ponovno upravičeno na dnevnom redu. Tudi v kolektivni mladi delavci čisto najdejo različne probleme, s katerimi se v celoti ne strinjajo. Zato bodo v večini gospodarskih organizacij pripravili posebne proizvodne konference mladih delavcev, da bi povedali svoje misli k sedanjemu tarifnemu pravilniku, da bo to solidnejša osnova za sestavljanje novega, ko bodo s tem v zvezi izšli predpisi. V nekaterih kolektivih bodo nedvomno zahtevali, naj se uvede kar največ dela po normah, ker jih nekeje brez potrebe in ob negotovanju delavcev brez posebnega vzroka ukinjajo.

Mladi člani delavskih svetov, ki so se mudili v Bohinju in na seminarju, so bili mnenja, naj bi ob razpravah o dosedanjem gospodarjenju v kolektivih ne pozabili tudi na vprašanja, o katerih je bilo govora v Pismu IK CK ZKJ. Navajali so namreč razne primerov, ki kažejo, da so v nekaterih kolektivih smatrali, da je ob predelavi pisma potrebno le ugotoviti, kako je bilo doslej z avtomobili, reprezentančnim fondom in drugimi vprašanji, potem pa se na

vsa druga vprašanja in vsebinsko globlja vprašanja lahko pozabljajo in dela po starem.

Vodstva Ljudske mladine pričakujejo, da bodo upravna vodstva podjetij tudi njim posredovala osnovne podatke in druge pokazatelje, tako da bodo lahko, še preden bi gradivo obravnavali na seji DS, dali svoja mnenja, stališča in zahteve. Zaželeno pa bi bilo, da sindikalne organizacije povabijo tudi mladinska vodstva na razgovor, ko bodo govorili k polletnemu obratovanju. M. R.

Na vratih jeseniške železarne je že silna gneča, ura pa je šele prvkar odbila dve...

Dragoceni izgubljeni čas

V delovnih kolektivih večkrat razpravljajo o proizvodnih uspehih. Pri tem ugotavljajo, da se kljub prizadevanju vseh članov delovnega kolektiva obseg proizvodnje ni znatno povečal. Ob takih pripravah pozabljajo, da v podjetjih izgubijo veliko časa, ker delavci prihajajo prepozno na delo in predčasno zapuščajo svoja delovna mesta.

V naših gospodarskih organizacijah je še vedno premalo delovne discipline. S tem smo se celo sprizajzili, češ »problem tako star kakor tovarna in ga ni moč izkoreniniti.« Za izgovor so ponavadi skrivaj vprašanje, kdo se bo ukvarjal z delovno disciplino, ali mojstri in obratovodje ali organizacije podjetij, organi upravljanja ali pa uprava podjetja. Mojstri in obratovodje pa se večkrat branijo tega, čeprav je to njihova službena dolžnost, češ, da nogoče kaliti tovarišstva v kolektivih. S svojo popustljivostjo ne kažejo ravno, da so dobri tovariši (večkrat je so sredi familarnosti). Če bi bili, bi resno opominjali tiste delavce, ki zaradi malomarnosti izgubljajo dragocene ure, medtem ko morajo drugi delavci še krepkeje zagrabiti za delo, da nadomestijo tisto, kar so jim drugi zapravili.

To pot smo obiskali jeseniško železarno. Hoteli smo se prepričati, kdaj prihajajo delavci na delo, kdaj zapuščajo delovno mesto in sploh, kako je z delovno disciplino. Že prvi razgovori z nekaterimi sindikalnimi delavci in tovariši iz uprave so pokazali, da je nediscipliniranost še vedno resen problem jeseniške železarne. V tem delovnem kolektivu je nadzorna služba še vedno pomanjkljiva.

V zadnjem času so v železarni izdelali osnutek pravilnika: »O delovni disciplini in odgovornosti delavcev Železarne Jesenice«. Pravilnik bo kolektivu mesec dni na ogled na vseh oglednih deskah v obratih, nakar ga bo sprejel delavski svet.

VLAKI IMAJO ZAMUDO Zaradi zamud vlaki pogosto prepozno pripeljejo delavce na Jesenice. Vratarji v železarni pošljejo vsako zamudo posebej, tako da je skoraj nemogoče, da bi tudi tisti delavci, ki se niso pripeljali z vlakom, na račun »obveznih« zamudnikov prihajali prepozno na delo. (V železarni so že razmišljali o kontrolnih urah, ki jih pa zdaj ne bodo kupili, ker nimajo sredstev).

Tako je torej v jeseniški železarni v nekaterih drugih gospodarskih organizacijah pa sploh ne vodijo pregleda, če delavci zamujajo. Tu ne gre, kot nekateri pravijo, za nekakšen policijski režim. Ne gre za to, da bi »zagrenili« življenje zaposlenim delavcem, temveč je za to, da bi povečali dohodek podjetja in s tem pomagali tudi vsakemu članu delovnega kolektiva.

POLURNI ODMOR Se preden je zakon o delovnih razmerjih predvidel polurni odmor, so ga nekateri železarni že izkoriščali. Kako? Na Jesenicah so takrat imeli četrte ure odmora. Toda tega se včasih niso držali in so 15 minutni odmor daljšali kar v polurnega. To so bili sicer redki primeri, bili pa so vendarle. In kako se zdaj izkoriščajo pravi polurni odmor?

Polurna odmora v toplih metalurških obratih sploh ni. Delavci malicajo, kadar utegnejo. Drugače pa je v »mrzlih« obratih. Obiskali smo obrat konstrukcij in opazovali, kako izkoriščajo polurni delovni odmor. V popoldanski izmeni so delavci ob 6. uri zvečer zapustili svoje delovno mesto in odšli v jedilnico. (V tem obratu je jedilnica sila skromna, skorajda preokromna. Kako vse drugače

je, ko vstopiš v jedilnico obrata martinarne. Delavci se prav gotovo prijetneje počutijo, ko sedijo okoli miz, kakršne lahko najdeš res v najmodernejših okrepčevalnicah. Seveda so se železarni v tem obratu sami znašli, sami so si na pobudo obratne sindikalne organizacije uredili jedilnico, vodstvo obrata pa jim je pomagalo. Ali so morda delavci konstrukcijskega in drugih obratov ne žele prav takšnega počitka v prijetni jedilnici? Tam so pomalicali, ostali čas pa so porabili za razgovor in počitek. Pet minut pred koncem odmora se je oglasila sirena in točno ob pol sedmih so se na delovnih mestih spet zasvetili varilni aparati.

Ali je povsod tako? Najbrž ne. Saj smo že večkrat slišali, da delavci odhajajo z delovnega mesta, preden se začne polurni odmor. V podjetjih mirno gledajo to početje, namesto da bi delavce opominili, da nima nobenega smisla, če umetno podaljšujejo polurni odmor. Če taka pripravljanja ne bi zalegla, potem bi je kazalo take nedisciplinirane delavce kaznovati: njim v škodo, delovnemu kolektivu v korist.

NA VLAK SE MUDI In naposled, v gospodarskih organizacijah izgube precej časa zaradi predčasnega odhajanja.

PRAVNI NASVETI

PLACEVANJE R. Z. Ravne: Po desetletni neprekinjeni zaposlitvi ste letos pretrgali delovno razmerje. Ko so delili plače iz dobička za leto 1957, vs niso upoštevali in sedaj bi radi vedeli, ali imate pravico do te plače. — Odgovor: Če so vaše trditve točne, imate vsekakor pravico do plače iz dobička za leto 1957, in sicer vam ta plača pripada — ne glede na določbe tarifnega pravilnika — po 69. členu uredbe v plačah delavcev gospodarskih organizacij, ki velja za leto 1957. Če izpolnjujete pogoje po določilih tega člena — in iz pisma je razbrati da jih izpolnjujete — potem najprej zahtevajte od podjetja izplačilo pripadajoče plače iz dobička za leto 1957. Če bi zahtevek zavrnili potem ga lahko uveljavite sodnim putem s tožbo na okrajno sodišče in uspel boste seveda, če res izpolnjujete pogoje, kot pišete. Pomislite, da bi morali dobiti celo pisment poziv v smislu 70. člena omenjene uredbe in če ga niste, bi storjen prekršek, za katerega odgovarja šef računovodstva in je lahko kaznovan z denarno kaznijo.

V. K. Ljutomer: Ali je likvidacijska komisija pravilno postopala, ko je pri likvidaciji gostišča obračunala plače za šest mesecev za nazaj in ugotovila, da bi lahko prejeli samo 60% plačo? — Odgovor: Če je vaše pismo resnično, potem je treba odkrito povedati, da je celotna ravnanje tako pristojnega občinskega organa pa tudi vaše povsem nezakonito. Prav tako je nezakonito ravnanje likvidacijske komisije. Paval se ni določal z odločbo, temveč se je dogovarjal s pogodbo. Občinski ljudski odbor za kritje pavalna ni smel poseči po obratnem kreditu, ker se mora paval plačevati od doseženega dohodka. Res je čudno, kako je mogla banka ugoditi zahtevi občinskega ljudskega odbora in za kritje pavalna uporabiti obratni kredit. Toliko nepravilnosti in nezakonitosti je nakazanih

Za desetletnico — zmaga

Na ljubljanskem hipodromu v Stožicah so bile minulo nedeljo velike konjske dirke z glavno točko — XXXI. jugoslovanskim kasaškim derbyjem. Za prireditev je bilo izredno zanimanje. Derby je navrgel učinkovito zmago državnih kobilarn v Turinšču. Štiriletna Liba na valetih Stevana Kučere je namreč zmagala pred vsemi favoriti z izvrstnim kilometrskim časom 1.31,8.

To je že četrta zmaga kobilarne Turinške v jugoslovanskih kasaških derbyjih v minulih petih letih in četrti takšen uspeh voznika Stevana Kučere. Za turinške rejce je ta ponovna zmaga lepo priznanje za dosedanje delo. Kobilarna v Turinšču praznuje namreč prav zdaj desetletnico in je nedvomno veliko prispevala k razvoju konjskega športa pri nas.

»Sindikalna trgovina«

Do kdaj še?

Mariborski »Večer« je pred kratkim zapisal, da v podjetju »Povrtinca« v Mariboru ne morejo kupovati jabolk in hrusk v večji količini (podatki kažejo, da bo letos dobra letina), ker re vedo, kam bi jih prodajali. (V kolikor pa hruske odkupujejo, jih plačujejo po 20 din).

Medtem pa so cene nekaterih vrst sadja in zelenjave v Celju in Ljubljani zelo različne. Hruske prodajajo po 40 in celo po 50 dinarjev. Zakaj so prodajne cene tako visoke? Saj podjetja vendar kupujejo prideleke po razmeroma nizki ceni.

Odgovor na to vprašanje iščejo potrošniki že vrsto let. Ker trgovina še ni uspela, da bi organizirala odkup tako, da bi prodajala kmetijske prideleke po razmeroma nizkih cenah, si potrošniki poiščejo te prehranske predmete tam, kjer jih bodo kupili najceneje. Podobno je bilo pred kratkim s krompirjem. V Slovenskih Konjicah se ga prodajali po 40 din, medtem ko so ga v tovarni »Konus« delavci lahko dobili po 25 din in celo po 18 din. Tako imenovane sindikalne trgovine za seveda ne bomo mogli izko-

razniti toliko časa, dokler bo trgovina pri odkupu in posredovanju kmetijskih pridelekov iskala le dobičkov. Družbene organizacije, sindikati in potrošniški sveti naj bi pomagali občinskim svetom za blagovni promet, da bi nemogoče razlike v cenah čimprej odpravili.

L. Predsednik občinske sindikalnega sveta v Kamniku Janez Rems je delavec v podjetju »Kamnik«, v tistih nekaj urah prostega časa, ki mu še ostane, pa rad dela pri svojem radijskem oddajniku, saj je navdušen radioamater.

Predsednik občinske sindikalnega sveta v Kamniku Janez Rems je delavec v podjetju »Kamnik«, v tistih nekaj urah prostega časa, ki mu še ostane, pa rad dela pri svojem radijskem oddajniku, saj je navdušen radioamater.

Nova Gorica

Okrajni ljudski odbor v Novi Gorici je na seji sprejel odlok o ustanovitvi zavoda »Administrativni tečaj«. V tem zavodu bodo v dvoletnih splošnih tečajih usposabljali gojence za administrativno delo v zavodih in gospodarskih organizacijah. V tečaju se bodo lahko vpisali absolventi nižjih gimnazij in osemletk.

Na Goriškem bodo proslavili obletnico Goriške fronte s tem, da bodo odkrili troje spomenikov padlim borcem. Na Vojškem bodo odkrili spomenik padlim domačinom, v anovskih cementarni padlim borcem, ki so nekdo delali v tovarni, na Trnovem pa bodo odkrili spomenik padlim borcem IX. korpusa. Spomenik na Trnovem bo izdelan iz kraškega kamna v obliki štirioglatega stebra. Visok bo 12 metrov. Ob spomeniku bodo uredili grobnico posmrtnih ostanov 200 padlih borcev.

Premalo neukih delavcev?

Razgovor s predsednikom občinskega sindikalnega sveta v Kamniku

Tovariš predsednik, delovni kolektivi že nekaj časa razpravljajo o osebnih minimalnih dohodkih in tarifnih spoznanjih. Tarifne postavke bodo lažje vskladili, ko bodo znani tarifni sporazumi. Kako se na to pripravljate v kamniški občini?

Tudi v Kamniku so tarifne postavke v sorodnih podjetjih različne, razlike so pa le malenkostne. Delavci so različno plačani v posameznih podjetjih, čeprav opravljajo enako delo. Zaradi tega se večkrat selijo iz podjetja v podjetje. Čim bodo znani tarifni sporazumi, bomo lahko vskladili tarifne postavke in s tem tudi zajezili preseljevanje delavcev. Razlike v tarifnih postavkah med sorodnimi podjetji ali boljše rečeno, med so-

rodnimi delovnimi mesti so malenkostne, o njih ne bi rad govoril — ne bi rad po nepotrebnem razburjal ljudi — ker jih bomo kmalu odpravili.

Podjetja so doslej zaposlovala precej nekvalificiranih delavcev. Ob nizkem minimalnem dohodku, ki ga predvidevamo za ta mesta, to ne bo več tako preprosto. Ker bodo podjetja morala za različno med osebnim dohodkom in tarifno postavko plačati družbi davek, bodo ti delavci za podjetje precej dragi. V kamniški občini imajo nekatera podjetja precej nekvalificiranih delavcev. Vprašanje je torej, če se podjetjem izplača imeti toliko rezervne delovne sile?

Najprej bi povedal to, da imamo premalo delavcev, ne

pa preveč. Tudi polkvalificiranih delavcev nam večkrat primanjkuje. Res je, v nekaterih občinah, kjer imajo rezervo delovno silo, bodo neuki delavci za podjetje precej dragi. Toda če si bodo sami prizadevali, bodo lahko pridobili vse pogoje in postali polkvalificirani. Precej polkvalificiranih delavcev v naši občini je lani pa tudi letos obiskalo veliko tečajev in že opravilo izpite za polkvalificirane delavce (v podjetju Kamnik in Tovarni upogojnega pohištva v Duplici). Nekateri nekvalificirani delavci so že ob analitični oceni delovnih mest, posebno pa še ob razpravah o novem načinu delitve dohodka spoznali, da z majhno usposobljenostjo ne bodo mogli priti daleč. Seveda

je tudi nekaj negativnih pojavnosti. V gradbenem podjetju »Graditelj« (ki je zdaj v pristojni upravi) so nekam po svoje kar vsi pridobili kvalifikacijo. To podjetje danes skorajda nima neukih delavcev. Seveda se to pridobivanje znanja vleče že nekaj let in zavoljo tega ni nič čudnega, če je zdaj v tem podjetju prisilna uprava.

Tovariš predsednik, polletni obratni gospodarskih organizacij so pred dumi. V delovnih kolektivih kamniške občine sindikalne organizacije še niso priredile polletnih konferenc, na katerih naj bi se pogovorili o gospodarskih problemih in gospodarjenju podjetij. Zanima nas, če bodo sindikalne podružnice organizirale take sestanke v drugi polovici meseca avgusta.

Res je, takih sestankov sindikalne organizacije še niso priredile, kajti ljudje so večidel na dopustih. Težko, če jih bomo uspeli pripraviti do 25. avgusta, ko naj bi gospodarstvene organizacije pripravile polletne obratne.

Zdi se nam, da bi kljub dopustom morale sindikalne organizacije razpravljati o teh problemih. Na teh sestankih naj bi govorili tudi o tem, kako naj bi sredstva razdelili. Ali ni maru temu tako?

Občinski sindikalni svet bo vsekakor pripravil sindikalnim organizacijam, naj razpravljajo o teh vprašanjih. Na sestankih kolektiva naj bi se resno pogovarjali, kako bodo delili sredstva. Sicer pa se dolvlec v naši občini skoraj do sledno drže načela: najprej pametno pripravi, potem pa razdeli. Zato tudi v kolektivih niso izplačevali 20% nad tarifno postavko. Sele ko bodo trdno prepričani, da so si ustvarili dovolj sredstev, bodo ta sredstva pametno razdelili. Prepričani smo, da se bodo tudi letos ob polletnih obratnih obnemih z osebnimi dohodki povečali tudi skladi podjetij.

do upravniku plačali (v zmanjšanem znesku) nepremičnine.

Toliko o upravi pekarnice. Iz vsega tega lahko razberemo, da nekateri prijatelji javno ščitijo upravniko.

Občani so na zboru volivcev vprašali, kaj je z novo pekarnico, ki naj bi jo odprli v poslopu kmetijske zadruge Martinvrh. Član sveta za gospodarstvo občin, ljudskega odbora je železniškim volivcem odgovoril, da bodo kmalu pričeli z delom, vendar do sedaj v Železnikih še nismo opazili nobenih rezultatov.

Potrošniški svet je tudi že ugotovil, da bi v stari pekarni lahko pekli veliko boljše kruh. Potrošniki kupujemo in se hranimo s kruhom, ki ni v skladu s sanitarnimi in tržnimi predpisi. S slabo pečenim kruhom škodimo zdravju občanov in delavcev. O tem smo poročali tudi oblastvenim orga-

nom, vendar brez uspeha. (V občinski pekarni pečejo kruh tudi po naročilu strank. Za kruh je spodaj večkrat taženo, v sredini pa je še surov).

Naposled ugotavljamo potrošniški sledeče: Odkar smo ustanovili potrošniški svet, je kakovost kruha vedno slabša. Zavoljo tega naj bi potrošniški svet »gotovil«, od kod izvira po-tuha namerščencem v občinski pekarni, da nočejo peči boljše kruha. V nasprotnem primeru pa naj bi potrošniški svet poskrbel, da bodo zaposlili v pekarni take delavce, ki bodo delali v prid potrošnikom in občinskemu podjetju.

Janko Benedičič (za potrošniški svet pekarnice Železniki) Franc Lotrič (Zveza borcev NOB) Minka Demšar (za krajevni odbor Rdečega križa v Železnikih), Brank Demšar za Zvezo upokojen-

Pismo uredništvu

Zakaj slab kruh

Najbolj pereče razmere v naši občini so nas prisilile, da smo napisali za vaš list ta članek:

Veliko negodovanja bi odpadlo, če bi nekateri tovariši v občinskih podjetjih ravnali s potrošniki tako, kot so dolžni. To velja zlasti za uslužbenice občinskega podjetja »Pekarne« v Železnikih. Največ težav imamo namreč v naši občini pri preskrbi prebivalcev s kruhom.

Na zboru volivcev smo izvolili več potrošniških svetov, med njimi tudi potrošniški svet pekarnice. Le-ta se je že takoj v začetku zavzel, da bi v podjetju izboljšali poslovanje in pričeli peči boljše kruh. (Zahtevali so naj bi preprečili preveliko

»famišarno zaposlovanje« v tem podjetju. Kmalu nato so zaposlili novo prodajalko kruha namesto žene upravniškega podjetja). Predlagali so, naj bi očistili prodajalno, namestili v ožnih šipe namesto papirja, popravili pod v pekarni in kupili tehniko za tehtanje kruha.

Svet za gospodarstvo in komunalne zadeve občinskega ljudskega odbora v Železnikih je pismeno sporočil potrošniškemu svetu pekarnice, da je upravnik zahteval, naj bi odkupili ves inventar najete pekarnice, ki je bil pred leti ocenjen na 220.000 dinarjev. Potrošniški svet je zavrnil to zahtevo. Na zadnji seji potrošniškega sveta ga smo zvedeli, da bo-

TOVARNA PERILA PLETENIN IN ROKAVIC
KRANJ
ŠPIK
ZA VSE LETNE CASE
KUPUJTE IZDELKE NAŠE!

Delavski sveti - korak naprej

Poročali smo že, da je od 3. do 15. avgusta bivala v Sloveniji skupina slušateljev angleške izobraževalne organizacije iz severnega Yorkshira. Workers' Educational Association (delavsko izobraževalno društvo), kot se ta organizacija imenuje, je bila ustanovljena leta 1903, da bi omogočila delavcem širiti in poglobljati znanje. V ta namen organizirajo doma razne tečaje, seminarje in predavanja, v poletnih mesecih pa tako zvezne letne šole, ki jih prirejajo v različnih deželah. Tako člani te organizacije spoznavajo posamezne dežele, njihove navade in značilnosti. S tem namenom so prišli tudi v Jugoslavijo. O naši deželi so vedeli le to, kar so o njej brali ali slišali v Angliji. Njihove predstave o naši ureditvi in našem življenju so bile zato dokaj nepopolne, v mislih celo napačne. Zato je razumljivo, da so po vsakem predavanju o kakršnem koli problemu iz našega življenja postavljali vrsto najrazličnejših

predstavniški drugi narodov? Toda zakaj smo želeli priti ravno v Jugoslavijo? Ali zato, ker je to lepa dežela gora, jezer in toplega poletnega sonca? Tudi tu je vzrok in prepričani smo se, da knjige, ki smo jih brali o tem, govore resnico. Morda zato, ker so ljudje prijazni in veseli, pogumni in močni? Vedeli smo tudi to, saj so nam poznane borbe iz druge svetovne vojne in junštva partizanov. Kar smo pričakovali in želeli, se je uresničilo. V glavnem smo hoteli obiskati Jugoslavijo zato, ker smo vedeli, da dela pomembne politike v industrijski demokraciji. O tem smo se hoteli prepričati sami in tudi s strokovnjaki diskutirati o razvoju Jugoslavije.

Vaši delavski sveti so vsakekor pomembna novost. Dr. Jože Gorčič nam je o le tem navdne zanimivo predaval. Spoznali smo se s teorijami in organizacijo delavskih svetov. Poleg tega smo imeli tudi priliko govoriti s predstavnikmi delavskega sveta in sindikata Litostroja. Ta tovarna je napravila na nas prav globok vtis, saj se lahko primerja s modernimi tovarnami pri nas in tudi v drugih deželah. Niso nas impresionirali samo ureditve in stroji v sami tovarni, ampak tudi čudoviti stanovanjski blok za delavce.

Seveda je še mnogo stvari, ki so nam nove, saj so naše izkušnje in tradicije popolnoma drugačne. Navajeni smo strankarskega sistema in opozicije v parlamentu. Spoznali smo tudi vašo zgodovino. Tudi mi smo bili teško prizadeti zaradi bombardiranja v drugi svetovni vojni, vendar ne vemo, kaj se pravi imeti sovražnika v svoji sredini. Ravno to je bila za Jugoslavijo težka preizkušnja, ki vas je še tesneje povezala in vas pripeljala do trdnega sklepa, da poskrbite za lepšo bodočnost. Vaš pogum in odločnost navdne občudujemo.

Ni prostora, da bi podrobno opisal vse naše delo na seminarju v Ljubljani. Vsekakor pa smo bili premalo časa pri vas, da bi vse doživeli. Teško razumemo sistem vaše vzgoje in socialne politike, vendar smo marsikaj pridobili, znanje pa bomo še poglobili, saj bomo ostali v tesni zvezi z ljudmi, ki smo jih tu srečali. Tako bomo lahko sledili razvoju in uresničevanju vaših načrtov. Zanimivo je, da imamo v prizadevanjih mnogo skupnega. Kot vi, hočemo tudi mi izboljšati življenjski standard in zagotoviti ljudem udobno življenje.

Slovenija je resnično prekrasna dežela. Nikdar ne bomo pozabili našega izleta v Postojnsko jama in čudovito obalno mesto Portorč. Niti ne bomo pozabili slikovitih jezer v Bohinju in na Bledu. Še globlji vtis pa je napravil na nas obisk v muzej NOB, kjer smo spoznali, kako velike so bile žrtve za svobodo.

Se enkrat se najlepše zahvalim vsem, ki so nam odkrito odgovorili na vsa zastavljena vprašanja. Ob povratku domov bomo govorili našim ljudem o vaših velikih nalogah in borbi za boljšo prihodnost. Želim, da bi tudi vi prišli k nam in se seznanili z našim delom. Z-

lim, da bi se naše prijateljstvo še utrdilo in da bi bil naš prvi obisk le začetek našega prijateljskega sodelovanja.

G. F. Sedgwick

Ravenčanom ne manjka knjig

Studijska knjižnica v Ravnah, ki bo kmalu proslavljala svojo desetletnico, ima dve sodobno urejeni čitalnici s 50 sedeži. Stevilne pohvale v knjigi obiskov, ki so jih zapisali domačini in tuječi, pričajo, da je knjižnica res vredno obiskati in da v resnici služi svojemu namenu.

V letu 1957 jo je obiskalo 22 tisoč 86 bralcev, izposodila pa je 30.896 knjig. Knjižnica ima skupno 34.000 knjig, kar je vsekakor lepo število, med njimi tudi precej zelo redkih originalov, na primer »Dalmatinovo biblijo (1584)«, katere je samo 80 izvodov in od tega 16 v Jugoslaviji, dalje Valvasorjevo »Slavo vojvodine Kranjske in Koroske« ter od Megiserja »D-males Carinthiae« itd.

Med drugim naroča knjižnica ves slovenski tisk in okoli 200 različnih časnikov in časopisov v srbohrvatskem, angleškem, ruskem, nemškem in v drugih jezikih.

van Logar

NASI PESNIKI

TIT VIDMAR (roj. 1929) že vrsto let objavlja svoje pesmi v slovenskih literarnih revijah. Pred kratkim je pri mariborski založbi Obzorja izdal knjigo svojih pesmi z naslovom »Lirika«.

Kostanji v dež u

Vsa vrata so odprta na stečaj iz poluraka v polurak in neprestano skoznja hodimo in kot popotovanje inzkrivo je vsak korak od tebe k meni. In rečeš: vzemi, in meniš: daj nazaj. In zunaj je somračno, in mesec maj, in tam dežuje, vznemirljivo, in je popoldne. Vsi vidimo jih kot dvomljive znance: kostanje, zelene in zelene in zelene in take ni nobene (barve) vsenaokrog. Morda prišli do njih bi še kako drugače... A mi potujemo. In moje v tvojo sobo skoz vrata in skoz vrata

in spet nazaj — dokler da bo večer in najdemo svoj mir, mir nezasušeni (nezaželeni); v njem bomo združeni, a naskrivaj vsakdo bo vedel zanje: za kostanje, da v noč zagnani še zmeraj so zeleni in nespoznani.

Festival amaterskih gledališč na Hvaru

Prelep otok Hvar — imenujejo ga tudi »jugoslovanska Madeira« — je bil letos že drugi prča vrsti gledaliških predstav, ki so jih pripravila amaterska gledališča. Prikupno urejeno letno gledališče je sprejelo 14 igralskih ansamblov iz raznih krajev države, kjer jih je toplo pozdravila številna in hvaležna hvarska publika. Zadovoljivi obisk teh amaterskih predstav je obenem že del odgovora na vprašanje, zakaj se je ta festival utrdil ravno na Hvaru. Mesto ima sicer bogato kulturno tradicijo in najstarejše gledališko poslopje v državi, nima pa kulturnih prireditev, ki bi jih lahko obiskoval domačin in turist. Zato je razumljivo, da so hvarski predstavniki kulturnega življenja izrazili željo po dramskih in glasbenih prireditvah, ki bi poleg prirodnih lepote vabile goste na otok. Festival so še posebno pozdravili zato, ker so stroški za te predstave v primeri z gostovanji splitskega gledališča minimalni in ker so se čutili spriči letnih iger v Splitu in Dubrovniku malce zapostavljeni. Ne nazadnje; upali so, da bo festival oživel delo domačih amaterev, ki na dramskem področju ne kažejo ravno največje vneme.

Tudi organizatorji festivala (Savez amaterskih kazališča Hrvatske) je bila lokacija skupno zavoljo nastopajočih skupin, ko se zaradi privlačnosti Hvara mnogo bolj zanimajo za festival kot bi se sicer. Savez namreč povrne vsem udeležencem polovico prevoznih stroškov in jim plača tridnevno bivanje v enem od hvarskih

hotelov. Tako imajo člani nastopajočih ansamblov poleg priznanja za uspešno delo tudi nekaj dni prijetnih počitnic.

Kandidati za udeležbo na festivalu so bila malone vsa hrvatska amaterska gledališča in nekaj dramskih sekcij prosvetnih društev. Stalna ocenjevalna komisija (Saveza torej ni imela lahkega dela, ko si je morala v teku tridesetih dni ogledati nad trideset amaterskih predstav. Izbrati je bilo treba v glavnem med uprizorjenimi deli hvarskih dramatikov, saj igrajo tamšnji amaterji zvečina domača dela. Kljub temu je bil repertoarni razpon festivala sorazmerno velik, saj so bile poleg sodobne hvarske dramatik na sporedu tudi dela, kot je Ajshilov AGAMEMNON, Pugetov SREČNI DNEVI in Ogrizovičeva HASAN AGINICA. Za obiskovalca, ki ne pozna razmer pri hvarskih amatereh, je bilo torej nemalo presenečenje, tako glede na izbrano delo, kot na njihovo izvedbo. Zato sta za hvarski festival — poleg turistične manifestativnega obeležja — nedvomno najzanimivejši pestrost in neizenačenost nastopajočih skupin. Med starimi trdnjavskimi zidovi, kjer je zgrajeno letno gledališče, so odmevale patetične besede Hasan age, blaga Pugetova komika, narodne pesmi iz Slavonije, duhovite bodice Nikolajine Bursaća itd. itd. Srečali smo se s pulho komedijo Fadila Hadžića (Nenavadna komedija), z nasilno etno problematično dramo Iana Raosa (I plove beli oblak) in z lokalno pobarvano Ivakičevu igro (Inoče).

Poleg omenjenih značilnosti festivala poudariti, da je letošnji festival presegel republiška merila, saj so gostje sodelovali tudi predstavniki Srbije, Vojvodine, Kosova-Metohije in Crne gore. Prav to je vzbudilo upanje, da se bo hvarski festival razrasel v svojevrstno manifestacijo gledaliških amaterevja poudariti, da je letošnji festival presegel republiška merila, saj so gostje sodelovali tudi predstavniki Srbije, Vojvodine, Kosova-Metohije in Crne gore. Prav to je vzbudilo upanje, da se bo hvarski festival razrasel v svojevrstno ma-

nifestacijo gledaliških amaterevja poudariti, da je letošnji festival presegel republiška merila, saj so gostje sodelovali tudi predstavniki Srbije, Vojvodine, Kosova-Metohije in Crne gore. Prav to je vzbudilo upanje, da se bo hvarski festival razrasel v svojevrstno ma-

Nov priročnik za zborovodje

Naši zborovodje amaterejo so do bili pred leti dragocen priročnik v obliki Grobmingovega Zborovodje v treh zajetnih zvezkih. Je skušal sestavljalec posredovati zborovodjem osnovno znanje in je v tem tudi uspel. Vendar pa je zborovodje tako obsežno, da na marsikatera vprašanja, ki se pojavijo v praksi, v Grobmingovi knjigi ni mogoče najti odgovorov, saj obsega zborovodstvo vrsto specialnih poglavij, od katerih vsako zase zahteva podrobno obdelavo.

Enega prav gotovo najvažnejšega izmed njih, se je lotil Radovan Gobec v pravkar izšli knjigi Metodika zborovodstva. Pisec izhaja iz predpostavke, da je uspešno delo zbora odvisno predvsem od zborovodje, in to ne samo od njegovega strokovnega znanja in umetniških sposobnosti, marveč tudi od učne tehnike — in prav to je jedro knjige.

Posebno pozornost posveča avtor zborovodstvu domači pripravi (stvarni, psihološki, metodični) saj je ob skrbi pripravil učna pot znatno krajša in uspešnejša. Natančno, pa vendar ne preveč globobesedno je obdelano poglavje o pevskih vaji. Vrsto koristnih napotkov vsebuje poglavje o interpretaciji, vendar tu ni mogoče povedati zadnje besede, saj je dobra interpretacija odvisna v prvi vrsti od zborovodjeve umetniške sile in okusa. V poglavju o koncertu najdemo odgovore na izbiri pesmi in sestavi sporedov v ostalih poglavjih je med drugim govora še o družbeno-političnem pomenu zborovskega petja, o zborovodjevi sposobnosti in lastnostih, o razvrstitvi glasov, pevski sobi, in glasbilu kot učenem kakšno socialno pričajo si zamisljajo zase, če bi živeli v srednjem veku; vsi so se zamisljali kot grofi, plemiče, viteze in podobno, nihče pa se ni spomnil preprostitih ljudi.

Kot rezime:

1. Polkšega je v pravem Grundtvigovem smislu historično-poetična šola.
2. Z zgodovino dosežemo:
- a) razumevanje narave človeka,
- b) razumevanje zgodovinskih zakonov, če z njo prebujamo željo po poznavanju dejstev in njihovih vzrokov.
3. S tem v zvezi pa je seveda nevarnost pristranskega razlaganja zgodovine.
4. S pomočjo tega historično-poetičnega principa ni prikladne posredovati široko spoznanje, kaj je človek, spoznanje o bistvu njegovega poslanstva.

Po tem predavanju se je razvila živahna, a za moč oku preveč teoretična diskusija, ki pa je vendar nakazala potrebo po orientaciji vzgoje v bolj ustvarjalna področja, na primer v razne vrste amaterske kulturne dejavnosti, in poudarila tudi pomen estetske vzgoje. Tu sem imel priložnost obrazložiti naš sistem izobraževanja, vključivši tudi našo živahno in široko amatersko dejavnost, kar je vzbudilo prav izjemno pozornost pri vseh delegatih in prišlo kot posebno poročilo v zaključke plenarne diskusije. Delegati drugih držav so strmel nad številnostjo in mnogostranostjo našega izobraževalnega sistema in našega amaterskega življenja. Kot že lani v Varšavi, se je tudi letos v Sköldingu vse bolj izostrila potreba po posebni konferenci, ki bi v mednarodnem merilu obravnavala tudi to plat vzgoje človeka. Njihovi želji po totalnem formiranju in razvijanju človekove osebnosti je bil naš doprinos vsekakor konkretna in spoštovanje vzbujajoča pobuda.

Pavle Kalan

Te dni razstavlja v dvorani Republiškega zavoda za socialno zavarovanje v Kidričevi ulici v Ljubljani svoja olja, tempera in barvne grafike slikar-amatelj Rudi Simič. Razstavljeni dela predstavljajo večidel v ostrih in oglatih potezah obmorske motive in trpke spomine na minulo vojno. — Na sliki: Rudi Simič — Ritem (olie)

vprašan, in to o stvareh, ki se nam zde same po sebi umemne, pa do dokaj zapletenih podrobnosti, ki so jim hoteli priti do dna. Na tečaju smo jim poskušali razen predavanj dati tudi čimveč možnosti, da sami vidijo, kako se to, kar jim pripovedujemo, izvaja v praksi. Peljali smo jih v Litostrojo, kjer so se razgovarjali z delavci in predsednikom delavskega sveta. Videli so stanovanja litostrojskih delavcev, otroški vrtec in kliniko, razgovarjali so se s predstavnikmi sindikatov itd. Čeprav je 12 dni malo in je nemogoče v tem kratkem času spoznati in proučiti vse, kar tuja zanima v naši deželi, so vendar ti dnevi pomenečili za vse udeležence tečaja nepozabno doživetje. O tem, kako je zadovoljen v bivanjem v Jugoslaviji in z uspehom tečaja, pa nam je okrajni se-

in kulturnih vprašanjih, WEA je glavni organ britanske vzgoje. Sodeluje z univerzami in je od vlade priznan kot odgovorni organ za izobraževanje odraslih. WEA je samostojna organizacija in ni pod vladno kontrolo. Posreduje izobrazbo in znanje vsem tistim, ki žele spoznati življenje in družbeno izkustva. Ta organizacija ne posreduje znanja za različne police, ampak skrbi za splošno vzgojo. Tako na primer pomaga odgovornim članom sindikalnih organizacij, da razumejo svoje naloge in postanejo sposobni voditelji. Pomaga vsem izvoljenim predstavnikom lokalne ali narodne vlade, da tim pametneje rešujejo probleme v državi. Seveda posreduje tudi globlje znanje iz literature in glasbe. Kaj bi bilo bolj naravno kot to, da si želijo članj takšnega društva obiskati druge države in izmenjati misli s

Izobraževanje odraslih v Skandinaviji

Mednarodna konferenca v Sköldinge

Okrog šestdeset mladih ljudi, fantov in deklet — skoraj brez izjeme svetlomodrih oči — skoraj brez izjeme plavih las, razpršenih po prijetnih in vabljivih učilnicah... Vsi lepo oblečeno, okusno in čisto. Dekleta brez kričavih modnih zaletavosti, večinoma v svetlih, živobarvnih oblekah, kot da se po šolskih klopih igra navihane skrivnice nagajivo cvetje s švedskih poletnih polj...

Po izbiri smo ta dan prisostvovali pouku geografije, psihologije, fizike, zgodovine in švedščine. Izbral sem fiziko in švedščino. Profesor ZGODOVINE me je informiral o svoji posebni učni metodi: začno s so-

V učni uri ŠVEDŠČINE so nam pokazali njihovo metodo pouka tukj in manj znanih besed v obliki skupinske diskusije. Profesor izbere časopisni članek, ki ga mora študent razložiti in oceniti, pri čemer pokaže tudi možnosti za javni nastop. Nato sledi skupna diskusija o vsebini članka, kritika študentovega komentarja in ocena njegovega javnega nastopa. Ta ura je bila res izredno živa in videlo se je, da so študenti zelo zainteresirani.

To pot so obravnavali tri članke iz dnevnega časopisa: poročilo o govoru na neki razstavi, problem gospodarskega razvoja v Ameriki in poročilo o obisku Daga Hammarskjöldea v New Yorku. Študenti so bili zelo strogi do svojih kolegov in ostri v ocenjevanju vsebine članov.

Zanimivo pa je, da iz vseh treh članov niso razumeli tehe besed:

Antiinflacijska politika — Freihandel — Transitostrafic — Intervention.

Značilno za mlade Švede, da ne poznajo besede INTERVENTION.

Posebno zanimiva je bila skuona ura za študente internata: SOBOBNI DOGODKI V SVETU.

Prva točka: VARNOSTNI SVET. Za podolžno mizo je bilo zbranih enajst članov-študentov Varnostnega sveta. Vsak je imel pred seboj tablico z imenom države, ki jo zastopa. V sredi je bil predsedujoči: China. Uprizorili so se Varnostnega sveta, kot je bila pred dvema tednoma, ko so poslali opazovalce OZN v LIBANON. Študenti so sestavili kratka poročila iz govorov, ki so jih imeli zastopniki v Varnostnem svetu. Za uvod so reproducirali magnetofonske zapise iz poročil švedskega radia.

Moram reči, da je bilo kljub prijetni ljubeznivosti vse dovolj resno, seveda za naše pojme nekako preveč referativno objektivistično brez določnega stališča do teh resnih političnih problemov. Posebno

zabavno vlogo je imel sovjetski »delegat«, ki je moral sprva glasovati proti postavitvi problema Libanona na dnevni red, nato pa je bil moral vzdržati ob predlogu glede pošiljanja opazovalcev OZN v Libanon.

Takrat se študenti še niso zavedali, kako usodno resno bi ta zadeva lahko postala že čez nekaj dni...

A ne pozabimo, da ŠVEDSKA ŽE STO PETDESET LET NI BILA V VOJNI...

Druga točka: DE GAULLE. Najprej reprodukcija magnetofonskega zapisa najnovejših poročil švedskega radia, potem pa nekako tako kot pri nas včasih: politični komentar, samo z drugega ali sploh z nikakega stališča.

Našo so naprosili zastopnika iz Francije, gospoda P. du Pontavicea, obenem enega poslednjih zastopnikov svojega grofovskega rodu, da jim opiše reakcijo Francozov ob prihodu generala De Gaulleja na oblast.

Seveda mi je bilo že vnaprej jasno, kakšno bo grofovo poročilo o teh dogodkih. Vendar je bil Francoz še precej »demokratsko« vzdržan: — velike spremembe v francoskem javnem mnenju okrog sedmega maja — posebno med mladimi ljudmi med osemnajstim in petintridesetim leti — prihod generala je bila politična nujnost, ki jo je zahtevalo javno mnenje — nekatere politične stranke so že razdeljevale orožje med svoje pristaše, da bi zanele državljansko vojno, a ljudje niso šli v to — zdaj nov problem, kako zaustaviti ekstremiste, da ne bi izbrali javnega mnenja — De Gaulle uživa polno zaupanje ljudi, ki so bili z njim v osvobodilnem pokretu, a bojimo se, da ne bo izbril zaupanja in šel z ekstremisti... Kaj bo s to »bojaznijo«. Francozji še ni bilo jasno...

Seveda niti besedice o Alžiru... Rahljo so me srbeli prsti in jeziki, pa sem to pot še molčal. Zal mi je bilo, da tistega dne ni bilo nobenih razburljivih poročil v šved-

skem radiu o Jugoslaviji... S Francozom pa sva imela diskusije »na dolge proge« vsak večer pozno v noč: stanovala sva namreč v isti sobi...

Za tem »šolskim programom« je PAUL DAM, danski strokovnjak za izobraževanje odraslih, predaval o temi: FOMEN ZGODOVINSKEGA POUKA NA FOLKHOOGSKOLAH.

V izredno živahnem in suverenem razpravljanju je Paul Dam skušal poudariti poseben pomen danskega sistema in njegove razlike od švedskega. Sreč se je pokazalo, da danes splošno ostajajo pri načelih svojevrstne vzgoje: veterana Grundtviga in da ljubivo, a prav tako vztrajno odklanjajo vsako očetovsko pokroviteljsko, ki bi jim ga tudi na tem področju ni manj ljubeznivo radi obesili šved.

Predvsem je Paul Dam poudaril, da obstaja in danskem dvoje sistemov izobraževanja odraslih: »Sole za kmetske, ki posredujejo praktično znanje, ter »Sole za življenjske, ki žele tolažno oblikovati človeka, ne pa samo njegovo intelektualno plat. To je tip šole, ki izhaja iz Grundtvigovih načel, predvsem razviti človeka ne pa ga poučevati: tam, kjer ni srca, je vse brezmišlino.

Koncept te danske SOLE GRUNDTVIGOVEGA TIPA JE HISTORIČNO-POETIČEN. Poetičen v smislu, o d k r v a n j a distih strani človekovega življenja, ki vedno izjemno presunejo Torej zgodovina ne v nekem faktografskem alanzju dejstev, temveč osebnost sodoživljanje dogodkov s poetičnim, simboličnim oživiljanjem in komentiranjem. Zgodovina je biografija življenja človeštva.

Seveda se ta princip ne omejuje samo na čisto zgodovino, temveč na vsa področja, ki jih je treba prikazovati skozi historično-poetično prizmo. Prav tako je mogoče prikazovati po tem principu tudi fiziko, matematiko in tehniko vede. Tako — trdi Paul Dam — se eksaktne znanosti ne oddaljujejo od življenja.

Seveda je ravno s pomočjo zgodovine, je nadaljeval Paul Dam, najprikladnejše razviti človeka v samostojno razmišljajočo in razsolajočo svobodno osebnost. Če hočemo očuvati demokracijo, mora prav vsak posameznik dobro vedeti, kaj se danes godi po svetu in v ljudeh. In to ne samo v Evropi, temveč tudi na drugih kontinentih.

Predavatelj je izrazil bojazan, da raste danes nov, zelo nevaren nacionalizem, in to evropski nacionalizem »Zgodovinske knjige so pri nas v Skandinaviji vse preveč zahodno-evropsko usmerjene. Naši ljudje danes ne poznajo prav nič zgodovine posameznih narodov in držav: Ghane, Paragvaja, Indonezije in mnogih tistih, o katerih berajo v dnevnem časopisu izredno važne dogodke. Zgodovina takih narodov je tako pomemben element, da prav danes bistveni odloča o raznih dogodkih in pokrekih, ki jih marsikdo ne ali ne more razumeti. To je pri nas na Danskem predmet tako imenovane sektorske geografije in zgodovine.

Vendar... je nadaljeval Paul Dam, »pri nas na Danskem ne pojmujemo zgodovine tako, temveč kot nekako »culture of the past« — kulturo preteklosti. Ta predmet zavzema na Danskem deset urnih ur na teden razen zgodovine, lite-

rature, dramatik in zgodovine drugih umetnostnih panog.«

Zanimiv je bil primer, ki ga je navedel predavatelj: neki učitelj na Danskem je vprašal učence, kakšno socialno pričajo si zamisljajo zase, če bi živeli v srednjem veku; vsi so se zamisljali kot grofi, plemiče, viteze in podobno, nihče pa se ni spomnil preprostitih ljudi.

Kot rezime:

1. Polkšega je v pravem Grundtvigovem smislu historično-poetična šola.
2. Z zgodovino dosežemo:
- a) razumevanje narave človeka,
- b) razumevanje zgodovinskih zakonov, če z njo prebujamo željo po poznavanju dejstev in njihovih vzrokov.
3. S tem v zvezi pa je seveda nevarnost pristranskega razlaganja zgodovine.
4. S pomočjo tega historično-poetičnega principa ni prikladne posredovati široko spoznanje, kaj je človek, spoznanje o bistvu njegovega poslanstva.

Po tem predavanju se je razvila živahna, a za moč oku preveč teoretična diskusija, ki pa je vendar nakazala potrebo po orientaciji vzgoje v bolj ustvarjalna področja, na primer v razne vrste amaterske kulturne dejavnosti, in poudarila tudi pomen estetske vzgoje. Tu sem imel priložnost obrazložiti naš sistem izobraževanja, vključivši tudi našo živahno in široko amatersko dejavnost, kar je vzbudilo prav izjemno pozornost pri vseh delegatih in prišlo kot posebno poročilo v zaključke plenarne diskusije. Delegati drugih držav so strmel nad številnostjo in mnogostranostjo našega izobraževalnega sistema in našega amaterskega življenja. Kot že lani v Varšavi, se je tudi letos v Sköldingu vse bolj izostrila potreba po posebni konferenci, ki bi v mednarodnem merilu obravnavala tudi to plat vzgoje človeka. Njihovi želji po totalnem formiranju in razvijanju človekove osebnosti je bil naš doprinos vsekakor konkretna in spoštovanje vzbujajoča pobuda.

France Jamnik

dobnostjo in se nato vračajo na drugo svetovno vojno, na obdobje med obema vojnama in nazadnje na vzroke prve svetovne vojne. Ob obravnavi vsakega poglavja študenti sami poiščejo probleme, tako da profesor ne predava, temveč razjasnjuje snov v seminarski obliki. Zatrjeval mi je, da ta »takova« metoda daje več možnosti za pouk in da se je izkazala pri njih kot zelo uspešna.

Pouk FIZIKE me je razočaral, ker je bil vsebinsko neverjetno skromen ob bogatih tehničnih in materialnih možnostih, ki so jim na razpolago.

Prisostvovali smo pouku refrakcije svetlobe in principa camere obscurae. Pouk je razdeljen v tri skupine z vsega dva do tremi študenti. Leti res samo delajo poskuse, a sredstva so zelo slabo izrabljena in pouk je skrajno ležeren, če ne celo nezanimiv. Ponovno sem imel bolj vtis nekakega družabnega shajanja kot intenzivnega študijskega dela

Zanimivo pa je, da iz vseh treh članov niso razumeli tehe besed:

Antiinflacijska politika — Freihandel — Transitostrafic — Intervention.

Značilno za mlade Švede, da ne poznajo besede INTERVENTION.

Posebno zanimiva je bila skuona ura za študente internata: SOBOBNI DOGODKI V SVETU.

Prva točka: VARNOSTNI SVET. Za podolžno mizo je bilo zbranih enajst članov-študentov Varnostnega sveta. Vsak je imel pred seboj tablico z imenom države, ki jo zastopa. V sredi je bil predsedujoči: China. Uprizorili so se Varnostnega sveta, kot je bila pred dvema tednoma, ko so poslali opazovalce OZN v LIBANON. Študenti so sestavili kratka poročila iz govorov, ki so jih imeli zastopniki v Varnostnem svetu. Za uvod so reproducirali magnetofonske zapise iz poročil švedskega radia.

Moram reči, da je bilo kljub prijetni ljubeznivosti vse dovolj resno, seveda za naše pojme nekako preveč referativno objektivistično brez določnega stališča do teh resnih političnih problemov. Posebno

zabavno vlogo je imel sovjetski »delegat«, ki je moral sprva glasovati proti postavitvi problema Libanona na dnevni red, nato pa je bil moral vzdržati ob predlogu glede pošiljanja opazovalcev OZN v Libanon.

Takrat se študenti še niso zavedali, kako usodno resno bi ta zadeva lahko postala že čez nekaj dni...

A ne pozabimo, da ŠVEDSKA ŽE STO PETDESET LET NI BILA V VOJNI...

Druga točka: DE GAULLE. Najprej reprodukcija magnetofonskega zapisa najnovejših poročil švedskega radia, potem pa nekako tako kot pri nas včasih: politični komentar, samo z drugega ali sploh z nikakega stališča.

Našo so naprosili zastopnika iz Francije, gospoda P. du Pontavicea, obenem enega poslednjih zastopnikov svojega grofovskega rodu, da jim opiše reakcijo Francozov ob prihodu generala De Gaulleja na oblast.

Seveda mi je bilo že vnaprej jasno, kakšno bo grofovo poročilo o teh dogodkih. Vendar je bil Francoz še precej »demokratsko« vzdržan: — velike spremembe v francoskem javnem mnenju okrog sedmega maja — posebno med mladimi ljudmi med osemnajstim in petintridesetim leti — prihod generala je bila politična nujnost, ki jo je zahtevalo javno mnenje — nekatere politične stranke so že razdeljevale orožje med svoje pristaše, da bi zanele državljansko vojno, a ljudje niso šli v to — zdaj nov problem, kako zaustaviti ekstremiste, da ne bi izbrali javnega mnenja — De Gaulle uživa polno zaupanje ljudi, ki so bili z njim v osvobodilnem pokretu, a bojimo se, da ne bo izbril zaupanja in šel z ekstremisti... Kaj bo s to »bojaznijo«. Francozji še ni bilo jasno...

Seveda niti besedice o Alžiru... Rahljo so me srbeli prsti in jeziki, pa sem to pot še molčal. Zal mi je bilo, da tistega dne ni bilo nobenih razburljivih poročil v šved-

skem radiu o Jugoslaviji... S Francozom pa sva imela diskusije »na dolge proge« vsak večer pozno v noč: stanovala sva namreč v isti sobi...

Za tem »šolskim programom« je PAUL DAM, danski strokovnjak za izobraževanje odraslih, predaval o temi: FOMEN ZGODOVINSKEGA POUKA NA FOLKHOOGSKOLAH.

V izredno živahnem in suverenem razpravljanju je Paul Dam skušal poudariti poseben pomen danskega sistema in njegove razlike od švedskega. Sreč se je pokazalo, da danes splošno ostajajo pri načelih svojevrstne vzgoje: veterana Grundtviga in da ljubivo, a prav tako vztrajno odklanjajo vsako očetovsko pokroviteljsko, ki bi jim ga tudi na tem področju ni manj ljubeznivo radi obesili šved.

Predvsem je Paul Dam poudaril, da obstaja in danskem dvoje sistemov izobraževanja odraslih: »Sole za kmetske, ki posredujejo praktično znanje, ter »Sole za življenjske, ki žele tolažno oblikovati človeka, ne pa samo njegovo intelektualno plat. To je tip šole, ki izhaja iz Grundtvigovih načel, predvsem razviti človeka ne pa ga poučevati: tam, kjer ni srca, je vse brezmišlino.

Koncept te danske SOLE GRUNDTVIGOVEGA TIPA JE HISTORIČNO-POETIČEN. Poetičen v smislu, o d k r v a n j a distih strani človekovega življenja, ki vedno izjemno presunejo Torej zgodovina ne v nekem faktografskem alanzju dejstev, temveč osebnost sodoživljanje dogodkov s poetičnim, simboličnim oživiljanjem in komentiranjem. Zgodovina je biografija življenja človeštva.

Seveda se ta princip ne omejuje samo na čisto zgodovino, temveč na vsa področja, ki jih je treba prikazovati skozi historično-poetično prizmo. Prav tako je mogoče prikazovati po tem principu tudi fiziko, matematiko in tehniko vede. Tako — trdi Paul Dam — se eksaktne znanosti ne oddaljujejo od življenja.

Seveda je ravno s pomočjo zgodovine, je nadaljeval Paul Dam, najprikladnejše razviti človeka v samostojno razmišljajočo in razsolajočo svobodno osebnost. Če hočemo očuvati demokracijo, mora prav vsak posameznik dobro vedeti, kaj se danes godi po svetu in v ljudeh. In to ne samo v Evropi, temveč tudi na drugih kontinentih.

Predavatelj je izrazil bojazan, da raste danes nov, zelo nevaren nacionalizem, in to evropski nacionalizem »Zgodovinske knjige so pri nas v Skandinaviji vse preveč zahodno-evropsko usmerjene. Naši ljudje danes ne poznajo prav nič zgodovine posameznih narodov in držav: Ghane, Paragvaja, Indonezije in mnogih tistih, o katerih berajo v dnevnem časopisu izredno važne dogodke. Zgodovina takih narodov je tako pomemben element, da prav danes bistveni odloča o raznih dogodkih in pokrekih, ki jih marsikdo ne ali ne more razumeti. To je pri nas na Danskem predmet tako imenovane sektorske geografije in zgodovine.

Vendar... je nadaljeval Paul Dam, »pri nas na Danskem ne pojmujemo zgodovine tako, temveč kot nekako »culture of the past« — kulturo preteklosti. Ta predmet zavzema na Danskem deset urnih ur na teden razen zgodovine, lite-

rature, dramatik in zgodovine drugih umetnostnih panog.«

Zanimiv je bil primer, ki ga je navedel predavatelj: neki učitelj na Danskem je vprašal učence, kakšno socialno pričajo si zamisljajo zase, če bi živeli v srednjem veku; vsi so se zamisljali kot grofi, plemiče, viteze in podobno, nihče pa se ni spomnil preprostitih ljudi.

Kot rezime:

1. Polkšega je v pravem Grundtvigovem smislu historično-poetična šola.
2. Z zgodovino dosežemo:
- a) razumevanje narave človeka,
- b) razumevanje zgodovinskih zakonov, če z njo prebujamo željo po poznavanju dejstev in njihovih vzrokov.
3. S tem v zvezi pa je seveda nevarnost pristranskega razlaganja zgodovine.
4. S pomočjo tega historično-poetičnega principa ni prikladne posredovati široko spoznanje, kaj je človek, spoznanje o bistvu njegovega poslanstva.

Po tem predavanju se je razvila živahna, a za moč oku preveč teoretična diskusija, ki pa je vendar nakazala potrebo po orientaciji vzgoje v bolj ustvarjalna področja, na primer v razne vrste amaterske kulturne dejavnosti, in poudarila tudi pomen estetske vzgoje. Tu sem imel priložnost obrazložiti naš sistem izobraževanja, vključivši tudi našo živahno in široko amatersko dejavnost, kar je vzbudilo prav izjemno pozornost pri vseh delegatih in prišlo kot posebno poročilo v zaključke plenarne diskusije. Delegati drugih držav so strmel nad številnostjo in mnogostranostjo našega izobraževalnega sistema in našega amaterskega življenja. Kot že lani v Varšavi, se je tudi letos v Sköldingu vse bolj izostrila potreba po posebni konferenci, ki bi v mednarodnem merilu obravnavala tudi to plat vzgoje človeka. Njihovi želji po totalnem formiranju in razvijanju človekove osebnosti je bil naš doprinos vsekakor konkretna in spoštovanje vzbujajoča pobuda.

Čez gore in vrhe...

Se dober mesec ali še kaj povrh, pa bodo jesenske sačice zapihale z mrazga severa in potem kmalu pobrale barvni okras gozdov — narava se bo začela pripravljati na zimski sen.

Nemara ga res ni lepšega časa za izlet v prosto naravo, kakor so tite tedni ob prehodu vročega poletja v jesen. Dnevi so resda vsak dan krajši, jutranje in večerne ure že za spoznanje bolj sveže, a še je v sončnih dneh izletniku in planincu na voljo celih dvanajst ur, da se lahko odpravijo na pot, odpočije v samotni in tišini hribov ali dolin in navžije novih moči za delo.

Slovenski svet je pisan kakor malokateri in zato imajo prijatelji narave tudi razno-terne možnosti, da po svoje uživajo njene lepote. Vsega imamo dovolj — ravnice in prijaznega gričevja, jezer in bistrih rek, predvsem pa gore in visoke planine, ki bi jih marsikdo odkupil, če bi se dalo in — seveda — če bi jih mi prodali. Pa jih tako ne bi dali za noben denar, saj jih imamo sami preveč radi.

Vsa naša Gorenjska je en sam planinski raj in nič ni čudnega, če je planinstvo v našem ljudstvu ukoreninjeno še več kot sto let. Iz roda v rod se deduje ta ljubezen do gora, po sledih starih hodil mladina v gore. Podobno pa tudi z Dolenjci, ki se veseli oklepajo svojih vinorodnih holmov, ali pa s Stajercji na severu, ki s ponosom in samozavestjo zahajajo v Alpe in brezkončne gozdove zelene planote. Skratka: malo je med nami tistih, ki bi ne vedeli za lepote gora in bi vsako leto ob tem času še prav posebej ne zahrepeneli po njih.

Z novimi tehničnimi pridobitimi pa sta alpinistika in planinstvo naših dni krenila v novo smer. Tehnika jima je priskočila na pomoč, da sta si olajšala utrudljive poti od domov do vznožja hriba, pa tudi

odondod je včasih vzpon na goro le prenapetost ali — če ne drugega, zaradi naglice, v kateri delamo in živimo — tudi še preveč zamuden. In tako je prišlo do tega, da so moderni planinci začeli graditi naprave, ki gore ne samo približajo, ampak tudi omogočajo daljše bivanje med njimi. Kajti žičnice vseh vrst so tiha motorizacija dostopov do njih. Največji alpski turistični centri so ves svoj okoliški planinski svet že povezali z izhodišči, zadnje čase smo jih začeli posnemati tudi mi.

Prva naprava te vrste je stekla pri nas lani pozno jeseni na vzhodno Pohorje — od skrajnega roba Radvanja pri Mariboru do tako imenovanega »Turističnega pohorskega centra« na višini 1050 m. Ta prvi turistični gigant za hiter in lahek vzpon na pohorske grebene premaga v petih do šestih urah 720 m višinske razlike na 2,5 km dolgo poti. Zice nosijo 55 štirisedežnih aluminijastih kabin s pomočjo 9 mogočnih stebrov jeklene konstrukcije. Žičnica je speljana največ okrog 80 m nad tlemi. Do prve planinske postojanke, to je do Doma železničarjev, je od zadnje postaje še 15 minut hoda. Ta novodobna prometna žila je ne samo na Pohorju, temveč tudi v Mariboru in

njegovem zaledju pospešila življenjski utrip. Letošnjo sezono je odlično prestala trdo preskušnjo.

Predaleč bi zašli, če bi hoteli naštetj vse lepo, kar čaka obiskovalca, ko »premag« ta zadnji kos potovanja od Maribora do Dravograda in je znano kot izvrstni višinski, klimatični in zdraviliški svet. Vrsta udobno urejenih planinskih domov skrbi za prijeten odmor delovnega človeka — v vsakem letnem času. Seveda je tudi na Pohorju — za povprečnega obiskovalca, ki se enkrat v letu odloči, da bo za kratek čas izpregel — najlepše sredi pomladi in jeseni, vsaj tako pravijo vsi, ki občudujejo naravo. Posebno privlačno je to, da se na njegovih dolgih hrbtih vrstijo domovi in kočje druga za drugo.

Druga žičnica na slovenskih tleh je začela pred tedni obratovati v Kamniških planinah. Zgradilo jo je prevozniško podjetje Sap - Turist biro do višine 1473 m pod 1700 m visokim Krvavcem. Od zgornje postaje na Gospičju je še 25 minut hoje do tega, toliko oiskanskega vrha. Višinska razlika med spodnjo in zgornjo postajo znaša skoraj 900 m, trasa sama pa je dolga nekaj več kot 2,5 kilometra. Vožnja traja dobre četrte ure. Žičnica prepelje v kabinah in na ločenih sedežih okrog 200 ljudi v eni uri. Do spodnje postaje v Zanjvcu je podjetje uvedlo redne avtobusne zveze, ob nedeljah kajpak pogostejše kakor ob delavnikih. Krvavec je tako predvsem povezan z Ljubljano in Kranjem, razumljivo pa je, da bo glas o njem kmalu segel v naše najmočnejše turistične baze — na Bled in v Bohinj. Zanimanja za to planinsko točko je vsak dan večje, ker so ljubitelji tega dela naših planin spoznali, da lahko sredi Ljubljane sedeš v avtobusu in po enkratnem prestopu izstopiš sredi gorske panorame, ki sodi med najlepše ob vznožju Kočne, Grintovca in

njunih bližnjih in daljnih sosedov. Režlja za tako vožnjo (200 din ali 350 z žičnico) ni vredna besede.

Ko zapustiš žičnico, imaš nešteto možnosti za razne izlete. Pred teboj so Kamniške planine z očakom Grintovcem, vsenaokrog pa drugi vršaci, do katerih si poprej hodil ure in ure. Kdor želi za povratek izbrati drugo inočico, se lahko preko Kokrškega sedla spusti do Doma v Kamniško Bistrico in vrne domov iz Kamnika. Sicer pa »stari« planinci ta kot predobro poznajo in vedo za obilico raznih kombinacij. Kravavska žičnica jim prihrani 900 metrov hoje navkreber, ki jo lahko racionalno »investirajo« drugje, še hvaljebnije smeri.

Kdor bo torej v naslednjih dneh ali tednih optal nahrbtnik in obul kvedrovce, naj stopi kar do ene teh dveh spodnjih postaj in si privoščiti ščepec modernega planinstva. Vsaj za poskus in priokus, kako te stvari strežejo v svetovno znanih alpskih krajih, kjer so pač te zveze od hotela do vznožja, še bolj pa od onod do višinskih postojank, verjetno dvakrat dalje — vse v prid in za užitek tistih, ki jih pridejo obiskat.

Motiv s Krvavca

Klub ob Pobreški cesti

Zdaj, po polfinalnih šahovskih turnirjih za prvenstvo LRS, me je še posebej zamikalo, da obiščem prostore železničarskega šahovskega kluba Maribor na Pobreški cesti. Vsa štiri mesta, ki dajejo legitimacijo za nadaljnje tekmovanje, za republiški šampionat, so zasedli člani tega kluba, tako da jih bo za naslov slovenskega prvaka skupaj s tistimi, ki imajo to pravico še od prej, igralo iz te izredno agilne šahovske enote kar osem. Razen tega pa sem ta obisk še enkrat prej — najavil.

Resnično, živahno je pri mariborskih železničarjih — šahisti! Čeprav sem imel srečo in ravno naletel na izredno agilnega sekretarja kluba Eda Mastena (takega zvestega in pred-

danega delavca privoščim vsaki šahovski enoti in športni organizaciji), sem že s prvim pogledom občutil močan utrip enote, ki ji danes upravičeno pripisujejo prvo mesto v naši republiki, po organizacijskih prijemih pa celo eno najvišjih mest v državnem merilu. Videl sem gručo pionirjev, s katero vnmemo igra šah. Tudi šahisti ni manjkalo; igrane so ne samo med seboj, ampak prav tako dobro in uspešno z močnejšimi moškimi člani kluba drugokategorični in še boljšimi. Povedala so mi, da je bila njihova pionirska ekipa na zadnjem festivalu v Vrnjački banji v svoji skupini prva klubov, da je imela za nasprotnike zgolj odrasle šahiste. Za igralke Ma-

ribora pa je tako znano, da so najmočnejša ekipa v Sloveniji, čeprav se letos niso vrnile iz Ljubljane, tako kot lani iz Idrije, s prvim mestom. Kadar koli hočete, lahko nastopijo na C deskah, klubski ženski turnir z 12 ah, še več igralkami pa za ŽSK Maribor tudi ni nič več nevsakdanjega. Takoj moram povedati še to, da se domači mojstrski kandidati, kolikor kot študentje niso izven Maribora, radi dajo videti v klubskih prostorih in radi sedejo za igrano mizo z nadebudno mladino obeh spolov ter prenašajo nanjo svoje raznoter znanje.

njo kvalitetno rast. Kar rad sem zato verjel željam vseh, s katerimi sem se pogovarjal, da bi hoteli ostati kot ekipa na osmih deskah še nadalje vsaj na četrtem mestu v državi, ki ga zdaj dele z ljubljanskim šahovskim klubom, sicer pa še napredovati...

ŠAH

KOMBINIRAJMO!

Tokrat daljno v naših stalnih šahovskih »oreh« prostor dvema težjima naloga, da bi po zadnjih dveh, ki sta bili lažji, spet vzpostavili ravnovesje. V prvi nalogi ima sicer bel materijalno premoč (dama proti trdnjavi in dvema kmetoma), toda njegova pozicija je povsem sodeč izgubljena. Črni ima na razpolago razne grožnje, od mata do promocije kmeta. Toda če se boste dobro pogledili v igro, boste vendarle našli za begla rešitev, ki vodi v remi. Namig: Čij vam bodi črni kralj!

»Oreh« št. 11: BELI: Kd1. Dc1. Th1, Pa2, d5, e4, f3 (7)
CRNI: Kf5. Tb8. Tf2. Pa6. c3. e4, d6, g5, h5 (8)

V drugi nalogi je stvar še težja. Beli ima sicer kmeta več in mnogo boljše pozicijo, vendar pot do zmage ni očita. Pa vendar z lepo kombinacijo, v kateri kajpak ne gre brez žrtev (kar korajžno), izsilil mat v nekaj potezah. Namig: Pomislite, kako bi razbremenili točki e5 in f7. — Obe poziciji sta vzeti iz nekega tujega biltena dopisnega šaha.

»Oreh« št. 12: BELI: Kg1. Dg3. Tc1. Tf1. Lf4. Sa1. Sh6. Pb2. d3. e4, f5, g5, h3
(13)
CRNI: Kh5. Db5. Td7. Tf8. Lc3. Le7. Sc6. Pa6. b4, d4, f7, h7 (12)

RESITVE IZ PREJŠNJE STEVILKE
Stev. 9: — 1. Dd5; Td5: 2. Dd4 (zredno lahko, kajne?)
Stev. 10: — 1. Dg7+; Kg7: 2. h6+ z matom. Tudi s to nalogo najbrž ni bilo posebnih težav

PRIMER IZ PRAKSE

KOLEKTIV IN POSAMEZNIK

Še pred kolesarsko dirko »Po Jugoslaviji« je naše ljubitelje tega športa presenetila novica, da se namerava državni reprezentant Ivan Levaič preseliti z Virja v kako večje mesto. Pred dnevi smo se o tej selitvi pogovarjali tudi z Levaičem.

»Ta moja izjava ni utemeljena. V podjetju, kjer sem zaposlen, so mi kratko malo dali odpoved, češ da se je pri pregledu delovnih mest izka-

zalo, da je moje mesto (pisarniški uslužbenec) — odveč.

Zdaj sem se seveda odločil, da ne bom več dirkal, če ne bom več socialno zavarovan.«

To je bil torej povod, da je Ivan Levaič hotel priti v Ljubljano ali pa v kako drugo jugoslovansko mesto.

Nenavaden položaj tega odličnega jugoslovanskega kolesarja je zanimiv predvsem iz dveh razlogov. Najprej: ali podjetje zares ni moglo storiti za svojega uslužbenca — državnega reprezentanta — več kakor to, da mu je kratko malo odpovedalo službo. In drugič, ali je Levaič storil zares vse, da bi bil vsestransko zadovoljil svoj delovni kolektiv.

Nedvomno kolesarski šport terja svoje, čelga moža, prav tako tudi delovni kolektiv. V jugoslovanskem kolesarskem taboru je bilo slišati, da je Levaič stregel dobro predvsem prvi nalogi. Seveda pa podjetju nikakor ne bi smelo biti vseeno, kakšne ljudi ima v svoji sredi, zato bo morda vzgojno vplivalo nanje. Napake posameznikov so hkrati slabosti vseh drugih delovnih tovarišev. Prav bi bilo, da bi kolektiv vzgajal svoje člane (v našem primeru Ivana Levaiča), ne pa jih kar čez noč pahnil v še večjo nesrečo. V tem primeru še posebej, saj gre za človeka, ki je na drugem (športnem) področju zares veliko prispeval k ugledu Jugoslavije.

Jubilej Leopolda Opreznika

Znani nogometni igralec trboveljskega Rudarja Leopold Opreznik praznuje prav v teh dneh dvanajstletnico aktivnega igranja za trboveljsko matično enajstorico. Prvo tekmo je igral proti Olimpi v Celju pred čvnanjstimi leti. Odtlej je za Rudarja odigral 387 tekem, od katerih zadnje prav minulo nedeljo v Sisku z domačim Metacem. V tej odločilni igri za vstop v II. zvezno ligo so Trboveljčani igrali samo neizbežno (3:3), kar je navrglo ljubljanskemu Odredu vstop v to skupino. Med najboljšimi igralci v Sisku je bil tudi Leopold Opreznik, ki je dal kar dva gola. Nasploh velja, da je Opreznik eno izmed najboljših levih kril v Sloveniji.

Letalci v Murski Soboti

Murskosoboški jadranski letalci in padalci se v teh dneh pripravljajo na razveseljivo dogodke. Ob koncu tega meseca bodo namreč odprli nov hangar, kar bo hkrati pomenilo otvoritev pomurskega letalskega središča. Na ta dan — 31. avgusta — bo v Murski Soboti velik letalski miting, ki bo bržkone največja taka prireditev doslej v Pomurju.

Sportnim letalcem v Murski Soboti so krajevna podjetja in delovni kolektivi pri delu zelo priskočili na pomoč in jim pravzaprav omogočili izgradnjo tega letalskega središča, za kar jim gre vsa zahvala in priznanje.

Iz albuma delavskega športa pri nas: Prizor z letošnjih XI. grafičnih letnih športnih iger v Mariboru.

Na belo-trnih poljih

SEKUNDANTOVA VLOGA

Pa še dirka »Po Jugoslaviji«. Izbrani jugoslovanski reprezentanti so na stari klasični progi po cestah Slovenije in Hrvaške tekmovali z zastopniki iz šestih evropskih držav, in sicer na koleših ljubljanske tovarne Rog. Poročila z dirke pravijo, da so imeli naši reprezentanti mnogo manj okvar in drugih nevslednosti s kolesi kakor pa številni tuji tekmovalci. Celotna državna ekipa je zelo pohvalila kvalitete izdelke te priznane slovenske tovarne in še posebno naglasila, da gre prav njej precejšnja zahvala za pomembno dvojno zmago jugoslovanske reprezentance na tej krožni kolesarski preizkušnji.

All niso ti laskavi uspehi najboljših jugoslovanskih športnikov in njihove pohvalne izjave kar najlepše priznanje tej veji domače industrije? (11)

Nekoč ni bilo teh tihih, skraj nevidnih pomočnikov turnirskega igralca, razen če bi mednje štel tudi roj »kibicev«, ki se znajdejo pri vsaki partiji, v kavarni ali kje drugje. Tudi veteran jugoslovanskega in slovenskega šaha akademik dr. inž. Milan Vidmar, naš najstarejši velemojster, jih ni poznal. Nič čudnega potem, da se vneto zavzema za to, da bi sekundantstvo odpravili, kajti partija — pravi — je samo igralčeva last, ne pa last drugih. Naj jo odigra do konca, kakor jo je začel.

Cepprav ima velemojster Vidmar prav, je vendarle tako, da je treba danes računati s tem dejstvom. Na sekundanta pade veliko breme, zlasti še, če je partija prekinjena. Znani so primeri odličnih analiz sovjetskih sekundantov, ki so doslej že prenekatero slabšo partijo rešili v remi, remi pa spremenili v zmago. Morda se še spomnite partije Matanović-Geller na zadnjem dvoboju Jugos-

slavija—SZ v Zagrebu! Nihče ni dal na Gellerjevo pozicijo niti petdeset potez. Ker se to le stisnil remi s tako čudovito potezo, ob kateri so omenili njegov nasprotnik in vsi, ki so mu bili pri analizi partije na voljo. K temu je treba dodati le, da so Rusji iskali rešitev za Gellerja do zgodnjih jutranjih ur. In so jo našli!

Dejansko je sekundant igralcu v veliko pomoč, posebej še na tako napornih turnirjih, kakršni je zdaj v Portorožu. Vzemimo na primer Rabarja, ki stoji ob strani Matanoviču! V prvih štirih kolih je vsako noč delal, kajti Matanovič je dan za dnem prekinjal, v enakem boljšem in tudi slabšem položaju. Prvič je imel kmeta manj, toda to pot do remija je bilo lahko najti. Drugič je imela kar dva kmeta manj, pa so točne analize, nekoliko tudi ob pomoči nasprotnika, vendarle spet speljale partijo v vodo remija. Tretjič je sekundant iskal pot za nadaljevanje igre

samo za primer, če je novi Matanovičev nasprotnik morda zapisal slabšo potezo. Ker se to ni zgodilo, je bila sklenitev premirja neizbežna, vse delo pa zaman. In zadnjič, četrto, proti sovjetskemu šampionu Talju! Pozicija je mnogo obetala, analize pa tako težke in samo načelne, da je bilo mogoče samo približno nakazati idejo. Celo dvakrat bi lahko prekinila partijo, če ne bi bilo drugače, se pravi, če ne bi Talj slabše nadaljeval.

Tudi Puc je že stopil v akcijo, saj je pomočnik državnega prvaka. Štiri kola je počeval, potem pa se je presneto potil s pozicijo Panno — Gilgorič. Prvo noč je delal štiri ure; vendar odrešilne ideje ni našel. Sla je tudi druga noč, toda ne več zaman. Pol ure pred partijo je bil Puc pri Gilgoriču (»Gliga« sam je prav tako nekaj ur prečepel za prekinjeno pozicijo) in Panno je kmalu položil orožje, hitreje, kot je kdorkoli pričakoval. Kaj vse zmore domača »kuhinja«.

Vendar pa analiziranje prekinjenih partij ni edina sekundantova naloga. Se druge so. Tako pomaga igralcu pri pripravih za naslednje kolo. Skupno študirata nasprotnika, pregledujeta njegov otvoritveni program, iščeta nove ideje ali tudi samo šibke točke novega partnerja in podobno. Velika naloga, še večja odgovornost in zelo hvaležno delo, če se z igralcem odlično razumeta. In to drži v obeh primerih, Gilgorič in Puc ter Matanovič in Rabar, ki so tudi v zasebnem življenju, v Portorožu ali kjerkoli, veliki osebnj prijatelji. Zato prežive prenekatero prostoro skupno, Matanovič in Rabar pa sta se sploh skupno nastanila. In tako igra ta dva šahovska dueta lepo v dvojce, čeprav sede za partijo vselej samo prva violina. Skupaj kvanoro orožje, skupaj predelane analize, skupno zmagoslavje ali poraz. Če je zasedba dobra, in v jugoslovanskem primeru je, potem največkrat drži prva varianta — zmagoslavje.

OHO-AHA

OHO, sovjetski strelci — prireditelji letošnjega (37) svetovnega prvenstva v streljanju — so pa zares pravi ostrostrelci. Svojim tekmeccm, med njimi tudi jugoslovanskim reprezentantom, so jo pošteno zagodili prav v dneh, ko so se na vseh petih celinah pripravljali za moskovski šampionat. Da, zadeli so jih prav tja, kjer so najbolj občutljivi: kratko malo jim niso dali na voljo svojih vojaških pušk za trening. Z drugimi besedami: prijavljene reprezentance, razen morda tistih nekaj iz vzhodne Evrope, niso dobile pravočasno sovjetskih vojaških pušk. Ali bodo po vsem tem sploh kos sovjetski ekipi? In naši so bili že od nekdanji dobri v tej disciplini, zdaj so jim pa ti računarski gostitelji, takole zmešali štrnel!

AHA, nogometaši se že spet kregajo za zeleno mizo. Na nesrečo — spet ljubljanski Odred. Sicer pravi, da mu ni dosti mar za pričože proti trboveljskemu Rudarju, temveč bi rad prvenstveno zamašil luknjev v nepopolnih pravilih te ljubljene igre, predvsem glede postenja sodnikov. Vse prav in lepo, toda Odred je izbral zares zelo neprimerno priložnost za to hvale vredno dejanje. Da, prav zdaj se je lotil te paragrafske naloge, ko bi morale samo igre in nič drugega odločati o novih članih druge zvezne lige.

OHO, tega pa niso pričakovali niti »največji« črnogledci. Toliko je bilo namreč hrupa zaradi hipodroma v Stožicah, da se je tresla celo Smarna gora. Ne potrebujemo takega športnega objekta, so dejali nekateri. Toda dirkalna sezona je dokazala drugače; tekem, med njimi tudi mednarodnih, je bilo letos na pretek, čeprav hipodrom še ni dograjen. V nedeljo pa je bila na njem še celo največja vsakoletna dirka te športne veje — jugoslovanski kasaški derby! Skratka, zares bi bilo dobro, da bi ta športni objekt na prodnatem in neplodnem črnem bregu Save dobil čimprej dokončno obliko.

KDO JE IZDAJALEC?

Nato ga je Milan zadavil, razpasal in slekel, po nekaj minutah pa sam odšel je celice v Bletovni orožniški uniformi, s pištolo v roki.

Tiho je šel in zavil proti izhodu. Noč je bila temna in vetrovna. Skoz odprto okno stražarske sobe je prihajala svetloba in slišali so se glasovi orožnikov, ki so metali karte. Neopazno je obšel svetli krog in obstal pri odprtih vratih, ki so držala na dvorišče, ograjeno z visokim zidom. Kmalu nato se je napotil proti glavnim vratom. Tema je skrivala obris stražarja, zrak je dišal po dežju. Stražar je začutil korake in ga je pozval, naj obstane. To usodno napako je stražar plačal z glavo. Po zvoku njegovega glasu je Milan prenenil razdaljo. Strel. Prvi. Drugi. Puškino kopito je udarilo ob tla. Nekje zadaj so odjeknili glasovi. Preplah. Po nekaj skokih se je znašel Milan pri glavnih vratih, že je odprl vrata in planil v mrčno ulico. Strelj so zarezeta po pločniku okoli njega.

Naslednjega dne je prispel neki orožnik čez Hum k partizanom. Tako so pripovedovali kmetje. Tedaj so se pojavili po stenah in brzojavnih drogih Romirja lepaki z Milanovo podobo. Komunističnega bandita in morilca so ocenili na sto tisoč kron. Odtihmal je bila njegova glava v Romirju toliko vredna...

Poslednje strani Milanovega življenjepisa podhrtevajo v Gjurovi roki. V sobi je postalo že kar pretoplo, zato se mu je srca lepila od potu. Konj hrca na travniku. Stražar je nekoga ozmerjal. Pri tem je snel kar peščico svetnikov z neba.

Tri življenja na nemih, popisanih straneh. Trije člani štaba tretjega bataljona. Trije člani Partije, trije stari tovariši. Gjurjo še nikoli v življenju ni bilo tako tesno pri srcu.

Brez dokazov — naj prisluškuje glasu srca, krvi, slutnje? Kri mu je spet ledena po žilah. Zaim, Smajo, Milan.

Misli in slutnje, slutnje in misli, vse se je prepletalo in sikalo kakor v brezglavem vrtiljaku in vse to je v slapovih padalo na njegovo glavo. Poguma mu je treba bolj ko kdaj koli, drzne, neprekljene pobudnosti. Z vsemi svojimi čustvi je dojemal, da je na pravi poti. To pot ga srce ne bo preslepilo — utripalo mu je pod glom, vedno hitreje, vedno močnejše. In kakor v sanjah so se s hitrostjo svetlobe vrstili v zavesti grozni prizori, zajeti v trenutku zablude nekoč poprej, a zdaj so dobivali v njegovih duševnih očeh čisto nov, čisto drugačen in prav grozovit pomen. Nekaj vzrajnega in brezumnega mu je ključalo v možganih.

Zdaj ali nikoli!
Vtem je zaslišal korake pred vrati.

34

Mitar je vstopil prvi. Nasršen je bil in prašen, po mrkem raztegnjenem obličju so mu lile srage potu. To vroče, odkrito obličje je izražalo utrujenost po burni, neprespani noči.

Komisar Danilo je držal roke v žepih in je zgrbil hrbet, kakor sicer ni bila njegova navada. Poveljnik je pogledal naokoli in pokimal Gjurjo nekako z vprašujočimi očmi. Medtem je počasi svaľkaj cigareto, dolgo je sukľal papir med prsti.

»Ne smemo se več obotavljati. Nemci vlačijo topove pred Beždan. Naj slišim, pri čem si zdaj.«

Gjurjo se je zavedal moči svojih misli in je hotel to moč izpovedati z besedami.

»Prav za gotovo vem, da smo zelo blizu cilja. Izbrani a več velika. Odločiti se je treba samo, kako naj udarimo. A medtem...«

»Koga si pa vzel na muho?« — Mitar se je močno potil.

Gjurjo je molče umaknil razmetane papirje pred seboj, napravil malo prostora in razvrstil na njem tri življenjepise.

»Enega izmed tehle treh,« je rekel in mu gledal naravnost v oči. »Zaim... Milan... Smajo.«

Poveljnik je priprl oči. Globoko je dihal, s stisnjenimi celjusti.

Danilo si je bledeč grizľal ustne. Ze sama misel na to je bila morilska, neverjetna. Vendar nista ugovarjala. Nekaj časa sta oba molčala, dokler ni Mitar, ki so se mu na obrazu pokazali jasni sledovi strahovitega notranjega omahovanja, skušal še enkrat prepričati samega sebe:

»Morda pa je še kje kak četrti...«

Gjurjo je odločno odmahnil z roko.

»Četrtega ne vidim, pa tudi ne morem domnevati, da bi lahko bil, čeprav govore podatki o Zaimu, Smaju in Milanu za to. Ampak resnica je katerikoli tam, kjer si ne bi nikoli mislil.«

Mitar je izpustil cigareto iz roke. Nato sta se z Danilom spogledala.

»Morda, morda,« je rekel Danilo skrajno razburjen, »morda je tako. Ampak, kam pa drži ta pot?«

Gjurjo je globoko zajel sapo.

»Vem, kam meriš. Hudo je, ni dvoma, ampak druge izbire ni. V tem primeru je nezaupanje naše edino orožje. Zalostno, da se moramo tudi tega učiti.«

Skozi odprto okno je vel grenak vonj divjine. Nebo je bilo svetlosinje ozadje srebrnih vrhov, na katerih je sedelo sonce.

Za nekaj trenutkov je Mitru zastal dih. Glavo je imel polno strahotnih slutenj, jasno pa je vedel, da mu ne preostane nič drugega, kakor da trpi, kot ve in zna. Niti sanjal ni, da bi se moglo »kako končati, čeprav ga je od vsega početka obhajala nejasna slutnja nesreče. Toda ali Gjurjo prav in ali je treba brez nadaljnega verjeti njegovim besedam? Tedaj ga je usekalo kladivo po glavi — Zvonič. Danilo mu je že pripovedoval; naj bodo dejstva še tako bridka, sprejeti jih je treba, kakršna so. Zagrenjen je iznenada vprašal Gjurjo:

»Kako pa kaniš to izvesti?«

Kakor da je to pričakoval, se je Gjurjo prav čudno nasmehnil in zvito zamišľal. Danilo je nehote ostrmel, zadelo se mu je, da žarčijo Gjurjove oči, stisnjene in zagonetne, nekakšen demonski, grozoten lesk.

Gjurjo se je obrnil k Danilu in rekel:

»Predvsem mora Mirjana nazaj v bataljonski štab. Najbolje bo, če ti v tem smislu napišeš Zaimu pismo. Potem pa — mislim, da bi bilo treba Zvonič ponoviti.«

»Zvonič?« se je začudil Mitar. »Zakaj bi ponovili Zvonič?«

»Ne dobesedno,« je odgovoril Gjurjo. »Ampak če že imamo sovražnikovega vohuna v bataljonu, zakaj ga ne bi izkoristili? Napovedali bomo akcijo, izvedli pa drugo. Zdaj moram za nekaj časa znesti in preslepiti Matildo. Sicer pa nam bo to tudi drugače koristilo.« — V jarki luči so se mu očesne dupline za trenutek zatemnile. »Potem pa,« je precedil skoz zobe in čvrsto strmel predse. »Ali bom Matildo ujel, ali pa mene ne bo več.«

To je izgovoril počasi, preprosto.

Nato se je živčno vzravnal in pogledal Mitro. Poveljnik je stal zamišľjen. Pogled je počasi obrnil h Gjurjo.

»Natančno razumem, kako misliš. Samo nekaj mi noče v glavo... Kako naj bi ti ta manever pripomogel, da bi odkril vohuna?«

Gjurjo je obrnil glavo.

»Saj ga s tem ne bom odkril, samo zmedel ga bom. On pa se bo pozneje sam razodel. Ze slutim, kako bo.«

»Kdaj: pozneje?« je začuden vprašal Mitar.

Zdaj je Gjurjo vstal.

»Ko se bo začela nemška ofenziva. Tisti mah bo Matilda naša. Zato potrebujem Mirjano v štabu.«

Mitar je še dvomil, a Danilo je nekako dojel smisel. Rekel je, naglašujoč vsak zlog:

»Dobra zamisel. S tem se bo bojazen, da bi ponovili napako, kar najbolj zmanjšala.«

Gjurjo je molče prikimal. Kiseľkasti, sinji tobačni dim mu je obkrožal glavo v nepravilnih krogih.

Kmalu nato so bili vsi trije sklonjeni nad zemljo, ki ga je potegnil Mitar iz črne častniške torbice in ga razgrnil po mizi. Iskali so kraj, kamor bodo vnovič vrgli tretji bataljon. S tem bodo Nemce potegnili za nos, vohun pa bo — v strahu, da ne zavravi njihovega zaupanja — zavrabil glavo...

Mitar je ustavil prst na črti, ki je označevala železniško progo.

»Tule. Na progi Romirje—Belanovo. In mi se bomo v poslednjem trenutku vrgli na progo južno od Romirja, pri Beždanu. Tu nas ne bo nihče pričakoval.«

»Drvi bom v Gorovem,« je rekel Gjurjo. »Sam lahko poneseš povelje v štab. A jutri bo devetindvajseti,« je zamišľjeno pristavil.

Nekaj minut ni nihče spregovoril. Kakor da so vsi trije mislili na usodno dirko s časom. Bliža se 1. junij, čas, ko bodo Nemci verjetno prešli v napad. Mitar je naglo dihal.

»Vroče je tu notri,« je rekel iznenada. »Grem diktirat povelje.«

Nato je odšel v sosednjo sobo.

Danilo je stal pri oknu, z rokami na hrbtu.

»Čudno,« je rekel, gledaje v svetlo, široko nebo, »letala nas zadnje dni ne obiskujejo.«

»Popolnoma razumljivo,« je odgovoril Gjurjo. »S tem bi nas radi prepričali, da je bil Ivan vohun. Vohuna ni več, zato tudi ne bombardirajo več!«

Danilo se je obrnil.

»Misliš, da so tako naivni?«

»V bistvu so Nemci tepci. To pa izhaja iz njihovega umišľjanja o svoji vzvišenosti. Prepričani so, da so nas pretentali. Zato pa so odvedli Ivana. In če je Nemec o čem prepričan, je bolj zabit kakor vol.«

»Prav, ampak zdaj lahko vedo, da smo našli Ivanovo truplo.«

»Nič zato. Mrtva usta ne govore. Razen tega jih je vohun že obvestil, da smo naselili in končali preiskavo.«

Kajti še preden so našli Ivanovo truplo s strelom iz pištole v hrbtu, je bil odnesel kurir iz odredovega štaba v tretji bataljon povelje, naj zaključijo preiskavo. Ni treba več širiti preplaha, ko je povsem gotovo, da je vohunska nevarnost odpravljena, odkar je Ivan izginil. Če pa bi se pojavil nov dokaz, da je še kak vohun v odredu, je treba takoj, brez povelja iz odredovega štaba, ukreniti vse potrebno zoper osumljence.

Vrata so se odprla, da je lahko vstopila Milena s polnim, zardelim obličjem. Stala je na pragu z zavihanimi rokavi, vzravnana, rdeča in mesnata kakor mesarica, z na pol slečnimi volnenimi nogavicami na nogah.

»Tovariši — h kosilju!«

»Kaj pa imaš dobrega?« je vprašal Danilo.

Milena se je togotno izprsilala:

»Kaviar z maslom, bouillon z jajcem, biftek na žaru, desert...«

»Torej spet postan fižol...«

Gjurjo je videl, kako je Milena čvrsteje zavihala rokave.

»Ne, tovariš komisar. Danes je pa postna juha z zeljem. Če bi bil intendat, kakor se spodobi, bi lahko bila celo slana...«

»Prav, tovarišica. Pripravi, kar že je.«

V sosednji sobi je narekoval Mitar povelje štabu tretjega bataljona. Stara »adlerica«, ki so jo bili zaplenili v zažganem občinskem uradu v Bili, je počasi odtkavala črke. Po tej zarjaveli topovnjači so se nespretno igrali prsti Smilje Zimčičeve, vedno resne, možgaste tovarišice, bivše uradnice Zavoda za socialno skrbstvo v Belanovo.

...Sile tretjega bataljona bodo napadle jutri zvečer sovražno oporišče Kamenico na progi Romirje—Belanovo...«

Mitar je nekaj trenutkov pomolčal, v mislih je sledil progi. Bataljon bo verjetno izbral za zbor Babeč, od tod pa je do Kamenice prav tako daleč kakor do Beždana. Sovražnik bo gotovo pohitel in zavaroval levi krak proge...

»Tej akciji,« je nadaljeval Mitar, »zaradi katere smo pravzaprav odgodili napad na Zvonič, je treba pripisati največji pomen. O uspehu je treba nujno obvestiti štab odreda...«

»Tako,« je rekel sam pri sebi, »to bo hkrati pojasnilo Stevanu, zakaj smo poslednji trenutke ustavili napad na Zvonič.«

Pisalni stroj je topo odmeval. Smilja se je še globlje sklonila, z zornimi je zajela spodnjo ustno in se pri tem nagnila na levo stran.

Takoj po kosilju je Gjurjo odrinil v Gornje Gorovo. Čvrst konj je stopal po pobočju. Čeprav je sonce žgalo zemljo, se je na kopita lepilo težko, mastno blato.

35

»Ej, budalo! Glavo pokonci!«

Konj je stopil v potok, naglo iztegnil vrat in začel pohlepno srebati hladno planinsko vodo, preden ga je mogel Gjurjo udržati. Ves poten je bil, vroč in zasopel. Gjurjo je krepko trzil z uzo, vrgel vojke za vrat, da bi sprostil desnico, in ga je s tanko vrbovo šibo udaril po mokrem križu. Razdražen konj je zabredel po potoku navzgor, voda ga je neubranljivo primamljala, pena mu je kapljala po gobcu. Potok se je skallil.

Obstal je besno otepal in sklanjal čvrsti vrat. Zdadaj je obstal kakor ukopan in nobena sila ga ne bi več premaknila z mesta.

Gjurjo je zabolela roka. Pot mu je lil čez oči. Zaman je konja na vso moč suval s petami v rebra. Zejna žival je čutila vodo, mišičje ji je podrhtevalo in stala je sredi potoka čvrsto in neomajno. Gjurjo je razjahal in jo skušal za uzo povleči iz vode, pa iz vsega ni bilo nič. Nato je počakal, da se je voda zblstrela in pustil konja, da se je napil.

Nato je konj mirno odšel iz potoka. Spoznal je ta kraj, pa se je sam napotil po obrasli stezi, ob njej, posejani s turščico, ki je šele poganjala nizke zelene lističe iznad sočnega plevla. Kmalu je prispel na vrško cesto.

Zemlja je dišala po rodovitnosti in pomladi. Trava je pošumevala v srebrnkasti svetlobi sončnega zahoda, razcveteli travniki so trepetali v živih, slikovitih barvah. Čisto ozračje je prevzemalo in opajalo človeka in žival. Sončni zahod je ljubkoval Gjurjovo obličje, bil je mehak, topel, nežen. Gjurjo ga je čutil v laseh, v očeh, v vsem telesu. Lahkoten je bil, igriv in brezskrben. Nebo je bilo mirno in sinje. Samo na obzorju so pluli lahni, beli oblaki. Neslišen je vel večerni veter, drhtljiv in čist kakor sanje.

Konj je stopil na tiho, široko cesto in hitel mimo črnih pogorelih zidov, okoli katerih so se leno plazile mačke. Med ruševinami je zalajal pes. Tedaj je Gjurjo ostrmel. Štab tretjega bataljona ni bil več tam kakor prej.

Gjurjo je krenil dalje, minil zeleni slivnik in obstal pred podojji, ki so vodile na dvorišče na pol porušene domačije. Dim se je slabotno vil iz dimnika, ki je ostal cel. Pritekel je velik rjav koder in zarenčal na konja.

Za njim je pritekla neka žena.

»Noter, da bi te kuga!«

»Zdravo, gospodinja! Je kdo pri hiši?« jo je ogovoril Gjurjo.

Bohotna, postavna žena, s gostimi črnimi lasmi, v črnem krilu in raztrgani zeleni jopici, je zaprla široka vrata.

»Zdravo, tovariš!« je kislo odzdravila in ga ogledovala. Kar prikloniti se je hotel pred njeno veličastno pojavo, ki je tako neustrašno kljubovala vojni, lakoti in revščini.

»Ali veš, kje so zdaj naši s štabom?«

Skomignila je s čvrstim ramenom.

»Niso več pri Skoriču, preselili so se k Milanu Pavloviču. To je tamle nad vasjo. Lahko jo mahneš tudi počez, skoz slivnik.«

»Vem, kje je Mikanova domačija.«

Tedaj je okrogla veličina stopila naprej in sumljivo plemenito ponudila:

»Naj ti prinesem skodelo mleka?«

Gjurjo je pognal konja.

»Hvala, tovarišica. Mudi se mi.«

Žena je gledala nekaj časa za njim, nato pa je togotno nahnula psa:

»Noter, morcina garjava!«

Gjurjo je ubral ob živi meji, ki se je raztezala vse tja do gozdiča vrh vasi. Tam je bila domačija Mikana Pavloviča, premožnega Gorovljana, ki je imel dva sina pri partizanih.

SIN BRIGADE

PIŠE: TONE SELISKAR

RIŠE: MARJANCA JEMEC

193. »Po zdravniku!« je odločil komandant brigade. »Komisarjevo življenje je v nevarnosti, le zdravnik ga lahko reši!« — Brigadni zdravnik je padel, a kje dobiti drugega? — »Poznam trškega zdravnika!« je dejal Martinček. »Star je že, toda če grem z mulo ponj, bo prišel!« — Mimo toliko sovražnikov...?

196. Zdravnik dr. Strnad se je nemalo začudil, ko je zagledal kmečkega fanta. Zdravnik je bil že star, težko je hodil, toda že marsikateremu ranjenemu partizanu je rešil življenje. — »Komisar brigade je hudo ranjen,« je dejal Martinček. »Boste šli z menoj?« — »Se po hiši komaj hodim, a kako bi šel v gore? Saj niser srnale!«

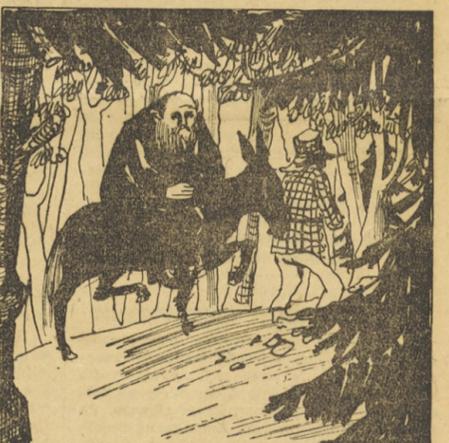
194. Komandant ni dolgo pomišľjal, kajti šlo je za življenje. Odredil je močno zaščitnico, ki je ostala pri ranjenih v votlini in stražila v okolici, z ostanki brigade pa se je skušal prebiti v bližino trga. Martinček je oblekel kmetov jopič, si del na glavo njegov klobuk in odrinil z mulo skoz gozdove proti trgu. Na oko je bil podoben mlademu konjskemu meštarju.

197. Ko mu je Martinček pojasnil, da bo jahal na mulo, zdravnik ni dolgo pomišľjal. Iz omarič je vzel nekaj zdravil, potaknil v žepu nekaj zdravniških instrumentov in dejal: »Veš, pobič, na srečo te poznam. Ti si Kovačev Martinček! Drugače ne bi šel nikamor, kajti domači izdajalec pazijo na vsak moj korak. Kje te naj počakam?« — »Pri križu na razpotju!«

195. Mulo je privezal v gostem smrečju nad trgov, nato je počakal jutra in kot brezskrben kmečki fantič skočil na cesto in jo mahnil v trg. Nihče se ni zmenil zanj. Nemci, ki jih je bilo v trgu ko lista in trave, ga še pogledali niso. Kaj kmalu je našel hišo, v kateri je stanoval stari zdravnik. Pred hišo je stal tank z nemškimi vojaki, ki so brezskrbno kadili.

198. Tudi za zdravnika se niso Nemci zmenili, ker j. bil star in betežen, zato je nemočno prišel do razpotja. K sreči so se vsi nemški tanki pomaknili ta dan s ceste v trg in tako se je Martinček, ki je hitel k razpotju po drugi poti, kmalu srečno sešel z zdravnikom. Martinček je odhitel po mulo in čez nekaj minut je stari zdravnik že jahal po strmi gozdni poti v goro.

Polela
NOGAVICE Z LASTOVKO
NYLON,
PERLON,
ENKALON, CREPPE-NYLON

OKRAJNI ZAVOD ZA SOCIALNO ZAVAROVANJE, MARIBOR
OBVESTILO
V zvezi s prevedbo pokojnin bo pokojninska služba Zavoda za socialno zavarovanje sprejemala stranke za pokojninske zadeve ob sredah in petkih od 8. do 12. ure pri linici sobe št. 66/I. Izven tega časa bomo sprejemali le stranke, ki bodo uradno povabljene z vabilom, glasečim se na določen dan in uro sprejema.

Delavski sveti, upravni odbori, občinski ljudski odbori, ustanove, komisije za razpis delovnih mest!
KO RAZPISUJETE DELOVNA MESTA NE POZABITE DA PREBIRA NAŠE GLASILO NA TISOČE DELOVNIH LJUDI! IN PRAV MED NJIMI BOSTE NASLI TISTEGA, KI GA ŽELITE!

• RADOVLJICANI!
K PRAZNIKU VAM ČESTITA
»ALMIRA«
tovarna pletenin in nogavic — RADOVLJICA
ČESTITAMO K PRAZNIKU RADOVLJICE!
HKRATI PA SPOROČAMO VSEM NAŠIM POSLOVNIM PRIJATELJEM, DA SE JE »GORENJSKA TOVARNA ČOKOLADE — LESCE PRI BLEDU« PREIMENOVALA V TOVARNO **»GORENJK A«** LESCE PRI BLEDU

FRANCIJA V PRIPRAVAH NA NOVO USTAVO

Islandski sindikati

Važen sporazum

Medtem ko si v Združenih narodih pridružujejo, da bi dosegli umik angloameriških čet iz Libanona in Jordanije, pa so v Zenevi predstavniki Francije in Združene arabske republike podpisali sporazum o povračilu škode, ki so jo povzročile francoske čete ob napadu na Suez pred dvema letoma. Po več ko enoletnih pogajanjih so se končno zednili, da bo Francija plačala Egiptu 57,4 milijona dolarjev kot svoj delež odškodnine za povzročeno škodo. Ta sporazum je odstranil glavno prepreko, ki je stala na poti izboljšanja odnosov med Francijo in Združeno arabsko republiko. Pričakujejo, da bosta obe državi v kratkem začeli pogajanja tudi za vzpostavitev normalnih diplomatskih odnosov. To pa bo nedvomno pripomoglo k splošni pomiritvi na Blaznjem vzhodu.

Krabska enotnost

Med Združeno arabsko republiko in Saudsko Arabijo so vladali dokaj časa zelo napeti odnosi. Le-ti so se zlasti zaostriji potem, ko so odkrili zaroto proti predsedniku Naserju, katere niti so vodile do vladarja Saudske Arabije. V zadnjem času pa se je stališče Saudske Arabije do Združene arabske republike zelo spremenilo. Dokaz temu je bil obisk ministrskega predsednika Fejsala v Kairu, ki je odpravil zadnje težave na poti k medsebojnemu zbliznanju. Nekateri celo ne izključujejo možnosti, da bo polagoma prišlo do združitve obeh dežel. To bo spet, nov korak k zbliznavanju vseh Arabcev na Blaznjem vzhodu.

Izdajalci pred sodiščem

V Bagdadu, glavnem mestu Iraka, se je začela sodna obravnava proti 108 osebam, ki jih je nova republikanska oblast obdolžila težkih zločinov izdajstva, zarote in korupcije. Med obtoženci so štiri bivši ministrski predsedniki, 18 ministrov in šest novinarjev ter nekaj generalov.

Simboličen umik

Ameriška vlada je odpoklicala iz Libanona en bataljon svojih vojakov. To je storila ravno v trenutku, ko so začeli v New Yorku na izrednem zasedanju Združenih narodov razpravljati o krizi na Blaznjem vzhodu. S to svojo odločitvijo je ameriška vlada očito skušala vplivati na potek razprave. Vendar ni naletela na kdove kakšno odobravanje, ker mnoge delegacije vztrajajo, da ZDA in Velika Britanija umakneta vse čete. V Libanonu je še vedno okrog 13.000 ameriških vojakov.

Okoli sveta pod vodo

Nedavno je vzbudila po svetu veliko zanimanje ameriška podmornica Nautilus, ki je preplula nad 3.000 km dolgo pot pod morskimi gladinami in to pod Severnim tečajem. Takoj za njo so poslali na isto pot drugo podmornico Skate, ki je prav tako uspešno opravila svojo nalogo. S temi poskusi so se odprle čisto nove možnosti za podmorsko plovo atomskih podmornic. Angleži že napovedujejo, da bodo zgradili podmornico na atomski pogon za prevoz nafte. Pravijo tudi, da ni več daleč čas, ko bodo s podmornico lahko obšli svet, ne da bi se le-ta prikazala na morskoi površini. Uspeh ameriških podmornic pa skušajo nekateri krogi izkoristiti tudi v nemirolnih namene. Napovedujejo namreč, katere vse čilje bodo lahko zadel z atomskimi izstrelki iz takih podmornic.

Smrt atomskega znanstvenika

V Parizu je umrl svetovno znani atomist Joliot Curie, eden največjih francoskih znanstvenikov. Bil je znan tudi zaradi svojih naprednih idej. Za časa druge svetovne vojne je sodeloval v odporišnem gibanju. Po vojni je pogosto zastopal Francijo na raznih mednarodnih konferencah atomistov. Nazadnjaški krogi v Franciji so ga zaradi njegovih naprednih idej odpravili. V vsej svoji atomski dejavnosti in nikoli delal za vojno.

Težave Japonske

Gospodarsko nazadovanje, ki se je iz ZDA razširilo tudi na druge države po svetu, ni prizaneslo zlasti japonskemu gospodarstvu. Prizadete so predvsem posamezne veje japonske industrije, ki je izgubila razna svoja tržišča. Da bi oživila zunanjo trgovino, je japonska vlada sklenila poslati v razne dele sveta dva potujoča veleposlanika, ki bosta skušala navezati in povečati trgovske stike. Največ uspeha si obetajo v deželah Blaznjega vzhoda, v Sovjetski zvezi in v nekaterih afriških deželah.

Procesi

Južnoafriška zveza, država, ki se razprostira na južnem koncu Afrike si je po svetu pridobila kaj žalostno slavo zaradi neumisljenega zatiranja vsega prebivalstva, ki ne pripada belj rasi. Zdaj so začeli velik sodni proces proti 91 osebam, med katerimi pa so tudi nekateri belci. Obtoženi so, da so kovali zaroto proti sedanjemu režimu.

Luna bo še brez satelita

V ameriškem poskusnem raketnem izstrelišču na Floridi so izstrelili raketo, ki naj bi prišla v bližino meseca in tam izstrelila umetni satelit; ta bi nato krožila okoli meseca in smeval celotno njegovo površino, vsevstvi tudi tisto stran, ki je zdaj še popolnoma neznana. Raketa je eksplodirala po 77 sekundah letenja, ko je bila na višini 17.000 metrov.

Raketa je bila težka 52 ton in dolga 27 metrov, računali pa so, da bo začrtano pot preletela v dveh dneh in pol.

Ameriški znanstveniki pravijo, da se bodo znova lotili novega poskusa izstrelitve rakete v bližino meseca. To bi se lahko zgodilo že v mesecu septembru, ko bo mesec znova oddaljen je 353.000 km od zemlje.

Mal mir med Zahodno Nemčijo in Belgijo

Celih 14 let je trajal spor med Zahodno Nemčijo in Belgijo zaradi majhnega kosa obmejnega ozemlja. Zdaj sta se obe vladi pogodili tako, da bo Belgija obdržala 1900 ha spornega ozemlja. Zahodni Nemčiji pa bodo vrnili 940 ha s 640 prebivalci. Ta sporazum so krstili za »mal mir«.

Za taktak, ko je Prevzel oblast v Franciji, je de Gaulle obljubil pomembne spremembe v notranjem življenju dežele. Te spremembe naj bi Franciji, po njegovem zatrjevanju, pripomogle, da si znova pridobi stari ugled in mesto v mednarodnem življenju.

Zdaj de Gaulle hiti te obljube spreminjati v dejstva. Trenutno se vse notranje življenje suče v pripravah za sprejem nove francoske ustave, ki naj bi pomenila nastanek nove, pete republike. Ustanovili so posebni 39 članski odbor, ki je že izdelal osnutek bodoče ustave. O tem osnutku vsi francoski časopisi že nekaj časa polnijo svoje strani z raznimi mnenji in ocenami.

Kako je v Iraku?

Kdor pozna Bagdad, nikakor ne more trditi, da pozna že Irak. To pa zategadelj, ker je velikanska razlika med deželo samo in njenim glavnim mestom. Nekaj veličastnih palač raznih bank in trije glavni bulvarji, po katerih drvijo luksuzni ameriški avtomobili, kaj lahko ustvarijo napačno podobo današnjega Iraka. »Pojdite nekoliko ven iz mesta, ogledajte si njegovo okolico, potrudite se v notranjost dežele, je dejal predsednik vlade Kasem novinarjem, pa boste spoznali kako siromašno in bedno živi naše ljudstvo!«

In res, dovolj je že majhen sprehod izven glavnih ulic, da človek spozna veliko revščino in pomanjkanje najširših ljudskih plastí. V samem predmestju se vrstijo kolibe, ki so zgrajene iz blata in ilovice, brez oken in vrat. O kakšnih sanitarnih napravah in higieničnih ukrepih ni ne duha ne sluha. »Naši predniki pred tisoč leti so živeli dosti bolje kot mi,« je v grenkobo dejal nekí siromašni Arabec. Ljudje stanujejo skupaj z živalmi v istih prostorih. Čaj in sladkor sta glavna hrana prebivalcev dežele. Zelo redkokdaj ga nadomesti meso, medtem ko sta sadje ali zelenjava že nedosegljiv luksuz. Toda, je dejal minister za informacije nove iraške vlade Senšel, tisti, ki živijo v okolici Bagdada so srečni, da niso kje na vasi. Kajti tukaj vsaj dihaajo svoboden zrak, medtem ko jim je na kmetih in ramenu poleg revščine še fevdalni jarem suženjstva.

Težko je določiti razliko med revnim in še bolj revnim. Uradni podatki so zelo suhoparni. Govore o številnih primerih trahoma, malarije in drugih bolezní, ki jim podlega slabo hranjeno in zdravstveno nezaščiten prebivalstvo. Življenjska doba je tu zelo kratka. Polovica prebivalstva je mladina izpod 20 let. Komaj vsak deset letni brati in pisati. Povprečni letni dohodek na prebivalca, ki znaša okrog 85 dolarjev, spada med najnižje na svetu. Toda vsega tega ni moč ne spremeniti ne izboljšati, dokler se ne odpravi fevdalni sistem, ki ovira vsak napredek in razvoj.

»Dve tretjini kmečkoga prebivalstva je brez zemlje, je dejal iraški minister za kmetijstvo, medtem ko ima okrog tisoč bogatih družin raznih princev in šekjov nad dve tretjini vse rodovitne zemlje. So nekateri veleposelniki, ki imajo v svoji lasti tudi po dve sto hektarov zemlje.« V svoji oblasti drže na tisoče kmetov, ki so v pravem pomenu besede tlačani. Svojemu fevdalnemu gospodarju morajo dati najmanj polovico vseh letnih pridelkov. Dostikrat pa tudi več.

Novi ustava se bo v marsičem razlikovala od dosedanje. Predvsem bodo narodni skupščini odvzeli dosti njenih pravic. Dozdaj je skupščina lahko vsak h'p vrgla vlado, odslej bo parlament imel le nalogo potrjevati proračun in izdati zakone, pa še to le v določilih primerih, sicer pa bo vlada z ukazi urejevala večino stvari. Dozdaj je parlament zasedal letno skupno najmanj sedem mesecev. Zdaj so ta zasedanja skrótili na pet in pol meseca. Posebna novost ustave pa bo v tem, da bo —

razlika od sedanje — dala pred sedniku republike dosti večjo oblast. Imel bo na primer pravico razpustiti skupščino in tudi razveljaviti vsak njen sklep ter v tem primeru razpisati referendum. Predsednik republike bo torej skoraj neomejen gospodar. Skupščini bo vzel tudi pravico imenovati vlado. Pravica parlamenta, da izglasuje vladi nezaupnico pa bo tako omejena, da se je v praksi skoraj ne bo mogel nikoli poslužiti. Prav ta izredno široka pooblastila, ki jih bo dala bodoča ustava v roke enemu človeku, predsedniku republike, vzbujajo največ bojazni. Lahko se namreč zgodi, da skrajni desničarski elementi dobijo vpliv na predsednika in dosežejo ustanovitve popolnoma fašistične diktature. Zato so nekateri časopisi ob tej priložnosti poudarjali, da bi tako ustavo z veseljem pozdravili tudi Franco, ki je znan kot največji izvedenec za fašistične diktature.

Važno vprašanje pomeni tudi odnos do čezmorskih otmelji, ki so pod francosko oblastjo. V tem pogledu daje ustava več možnosti. Lahko se neka dežela popolnoma združi s Francijo, kar nameravajo storiti z Alžirijo, lahko pa dobi avtonomijo, ali pa se pridruži kot dej francoske federacije. V Afriki pa se je prav v sedanjem času zelo razgibalo gibanje, ki zahteva popolno neodvisnost afriških dežel. Ki so zdaj pod francosko oblastjo.

Tudi med samimi francoskimi političnimi strankami vlada različno mnenje o ustavi. Vse stranke so osnutke obsele, ker vidijo v njem nevarnost fašistične diktature.

Nič šudnega ni, če je v takih razmerah poljedelstvo zaostalo na isti stopnji, na kakršni je bilo pred stoletji. Kmetu ni bilo do tega, da bi izboljšal obdelovanje in povečal pridelke, veleposelniku pa tudi ne, saj so mu dohodki prihajali brez vsakega truda.

Fevdalizem ni samo zaostri socialnih vprašanj, marveč se je pokazal tudi kot najhujša ovira slehernemu gospodarskemu razvoju. Zato je bil tudi prva tarča revolucije, potem ko je porušila stari režim in vzpostavila republiko. Nova vlada je že v začetni ustavi napovedala agrarno reformo, ki jo ljudstvo pričakuje z nepopisnim navdušenjem. Po uspešni odpravi starega režima bo to vsakogar največje dejanje iraške revolucije in hkrati nov korak k razvoju nove republike Iraka. T. M.

Preteklo je že mesec dni, odkar so se ameriški mornarji začeli izkrcovati na libanonsko ozemlje. Zdaj potekajo že več kot teden dni v OZN razprave o tem, kako doseči, da bi se ti mornarji zopet vrnili, od koder so prišli, kar bi odstranilo najnovejšo krizo na Blaznjem vzhodu.

mi ukrepi zatreti. Neprestana potuha, ki so jo angleški gospodarji otoka dajali turški manjšini, da bi tako laže krotili uporne Grke, je imela za posledico pravicat pobeje Grkov, kar je spet rodilo še hujše sovraštvo. Da bi razčistili položaj in pomiril duhove, je predsednik vlade Macmillan najprej pozval prebivalstvo, naj preneha z nemir, hkrati pa je skušal pridobiti tudi grško in turško vlado, da bi pomirjevalno vplivali na prebivalstvo otoka. Res je prišlo na obeh straneh do začasnega zatíjsja. To je Macmillan brž izkoristil, da bi koval ležečo dokler je vroče ter v naglici prišel v Atene na razgovore. Odtod je skočil še v Ahabo.

Ciper zopet v ospredju

in ob vrnitvi v London se je ustavil tudi na Cipru. Njegov glavni namen je bil, doseči vsaj začasno pomiritev na otoku in pridobiti obe vladi za nekakšno kompromisno rešitev ciprskega vprašanja. Objubil je, da se bodo o dokončni rešitvi posvetovali pozneje. Toda laže je vskladiti robove v vroči kot pa stališča vseh treh vlad, ki so tolikanj različna. Grška vztrajno želi samoodlobo prebivalstva, Turčija hoče otok razdeliti, Velika Britanija pa je skušala otok obdržati zase, ostali dve pa zadovoljiti z nekakšnim trilateraljem. Macmillanov obisk ni prinesel nobene koristi. Nasprotno, grška vlada je sporočila, da bo ciprsko vprašanje znova predložila Združenim narodom v reševanje.

Britanska vlada je nato na hitro nekoliko sprememila svoj načrt in ga znova ponudila Grčiji in Turčiji v odobritev. Prej so nameravali dati Cipračanom dvojno državljanstvo, britansko in grško za Grke ter britansko in turško za Turke. Zdaj so to misel opustili. Prej so nameravali ustanoviti dve skupščini, za vsako narodnost posebej, zdaj bi hoteli uvesti samo dvojne občinske svete. Kakor kaže tudi ti načrti niso naleteli v Atenah na dober sprejem. Tudi nadškof Makarios nasprotuje tem načrtom. Menim, da Angležem manjka politična modrost, je dejal, če Cipračanom vsiljujejo nekaj, česar leti ne marajo. Se hujše od tega pa so negativne posledice takega pomanjkanja modrosti, je nadaljeval voditelj ciprskih Grkov, ter znova poudaril, da hoče svobodo in pravico do samoodločanja.

Tako bo to vprašanje še nadalje opoziralo svet na obstoj kolonialističnih težav velikih sil.

NAŠ KOMENTAR

Ze drugi teden poteka, odkar so se v New Yorku zbrali delegati 81 držav, da bi s skupnimi napori našli izhod iz krize na Blaznjem vzhodu, do katere je pripeljala ameriška in britanska vojaška intervencija v Libanonu in Jordaniji. Ves svet vse te dni z nestrpnostjo in hkrati z zaupanjem pričakuje, da bo le zmogala razsodnost nad ozkimi blokuskimi koristmi nekaterih dežel in da se bo človeštvo lahko oddahnilo v zavesti, da je spravljena s sveta velika nevarnost, ki bi lahko podnela svetovni požar.

Razprava v Združenih narodih je pokazala, da vladajo med stališči posameznih držav do vprašanja, kako rešiti ta zamotan vokal, dokajšnje razlike. Zato se je od vsega začetka pojavila najtežja naloga, kako približati in vskladiti nasprotujoča si gledišča in najti tak predlog, da bi bil sprejemljiv za večino in odstranil nevarnost, ki jo je povzročila intervencija.

Stališče ameriške vlade je na zasedanju obrazložil sam predsednik Eisenhower. Težišče je postavil na vprašanje gospodarske pomoči deželam Blaznjega vzhoda. Glede umika čet pa je dejal, da jih bodo odpoklicali brž ko bo to zahtevala libanonska vlada. Izkreiranje ameriških mornariških enot v Libanonu je Eisenhower opravičeval s tem, da je le-to zaprosila vlada v Bejrutu. Podobno kakor vsi ameriški in drugi politiki pred njim, se je tudi Eisenhower skliceval na takomenovano posredno agresijo, to se pravi propagandno in drugo delovanje od zunaj, ki je imelo namen odpraviti neodvisnost Libanona. Z drugimi besedami, zahodne sile obtožujejo Združeno arabsko republiko, da si hoče s podpiranjem in podpiranjem uporov v drugih arabskih deželah le-to podvreči. Da bi zaščitili te dežele, v tem primeru Libanon, pred to nevarnostjo, naj bi Združeni narodi — tako predlaga ameriška vlada — poslali tja svoje čete. To pa bi pomenilo priznati pravilnost in nujnost ameriške in britanske intervencije, kar pa ni

kakor ne drži. Znano je, da ni šlo niti za Libanon niti za Jordanijo, marveč predvsem za Irak, kjer je revolucija odpravila kralja in predsednika vlade, ki sta bila varovanca zahodnih sil. To pa pomeni, da je zahodna politika prišla navzkriž s splošnim razvojem v arabskem svetu. Prebujeno ljudstvo hoče dejansko neodvisnost, noče več služiti tujim koristim, pač pa lastno bogastvo izkoristiti

za svoj napredek in blagostanje. Kralji in razni fevdalci so bile tiste cokie, ki so ovirale tak razvoj. In podpori takih preživelih režimov je bila posvečena politika zahodnih dežel.

Seveda z Eisenhowerjevim predlogom niso bile zadovoljne predvsem arabske in vse azijske afriške dežele. Pa tudi mnoge druge ne, celo tiste, ki pripadajo zahodnemu bloku. Tako naprimer Grčija, Japonska in še druge dežele zahtevajo umik čet iz Blaznjega vzhoda kot glavni pogoj za pomiritev.

Umik tujih čet je postavil na prvo mesto svojega predloga tudi sovjetski zunanji minister, ki je govoril takoj za Eisenhowerom. Pozdravil je sicer namero o pomoči arabskim deželam, toda bistvo problema je tuja intervencija in to je treba najprej rešiti.

ženih narodov in ta je poslala že tri poročila in vselej ugotovila, da ni nobenih dokazov, da bi uporniki dobivali pomoč od zunaj, to se pravi od Združene arabske republike. V Jordaniji pa teh opazovalcev ni in njen predstavnik je nasprotoval sovjetskemu predlogu, da bi jih poslali tja. Britanski padalci pravzaprav ščitijo kralja Huselna pred jordanskim ljudstvom. Še zdaj, ko je toliko

tisoč tujih padalcev v deželi, so odkrili oficirsko zaroto proti kralju. Zato so prepričani, da bo skupno z angleškimi vojaki moral iz dežele tudi kralj, ki nima opore niti pri svojih oficirjih. Pa tudi drugače je ta država bolj umetna tvorba, nesposobna za samostojno življenje.

Zdaj gre v Združenih narodih za vprašanje, kako najti tako rešitev, da bo volk stit in koza cela, to se pravi, kako izpolniti zahtevo po umiku čet in po drugi stran ugoditi stališčem obeh dežel, ki sta te čete poslali tja. Pri tem je pokazal dosti prizadevanja sam generalni tajnik Združenih narodov Hammarskjöld, ki je predlagal, naj bi o tem vprašanju razpravljali v ožjem krogu, na sestanku zunanjih ministrov velikih sil in predstavnikov nekaterih arabskih dežel. Pravilo, da bi bilo dobro če bi Generalni tajnik spet osebno odšel na Blaznji vzhod in tudi tam poskušal pomagati k uspešni rešitvi.

Ne glede na to, kakšen bo nadaljnji potek in končni uspeh zasedanja, pa je le-to pokazalo, da ni moč v sedanjem obdobju reševati nobenega vprašanja, ki zadeva mir, brez sodelovanja svetovne organizacije. Kljub vsem pomanjkljivostim, ki jih imajo, so se Združeni narodi dozdaj še vedno pokazali

kot nelzoglobno mesto, kjer miroljubne sile lahko najbolj uspešno razvijejo svoje delovanje. Uspešna rešitev sedanje krize na Blaznjem vzhodu bi pomenila važen prispevek k svetovni pomiritvi. Saj je sedaj že tretjič morala ta mednarodna organizacija priskočiti na pomoč pri reševanju zamotanih problemov tega področja. Kakor vedno, je tudi sedanja kriza posledica zgrešene politike zahodnih sil nasproti arabskim deželam. Kolonializmu je tudi v tem delu sveta odklenal enkrat za vselej. Arabski svet se prebujajo in po vseh pravihah zahteva, da sam urejuje svoje življenje po lastnih željah in potrebah. Prej ko se bodo velike sile sprijaznile s to stvarnostjo, tem bolje bo znanje in za svetovni mir. Z vojaško silo pa ni moč reševati mednarodnih vprašanj, s tem se le spravlja svet v nevarnost pred novo vojno. Pretekla leta so dala že precej primerov, da ni moč zaustaviti naravnega razvoja osvobajanja in združevanja arabskih dežel. Zato je treba urediti z njimi sodelovanje na povsem novih temeljih, z upoštevanjem njihove enakopravnosti in neodvisnosti.

Čeprav počasi pa ta zavest le prodira med politike nekaterih zahodnih dežel. Dokaj temu je sporazum med Francijo in Združeno arabsko republiko o povračilu škode zaradi napada na Suez. Primer novega gledanja na arabski svet nudijo tudi nekatere zunanje politične poteze dveh evropskih zaveznic Amerike, Italije in Zahodne Nemčije. Nobena izmed njih se ni pridruživla napadam na arabske dežele, nasprotno, one skušata najti pot do njih in urediti z njimi čim boljše odnose, kar lahko nudí obojestransko korist.

Cimbolj bo prevladovala na zahodu misel o nujnosti, da je treba spremeniti dosedanjo politiko do arabskih dežel in priznati novo stvarnost v teh deželah, tem več je verjetnosti, da bo kriza na Blaznjem vzhodu končno odpravljena. To pa bo velik prispevek k pomiritvi na svetu.